

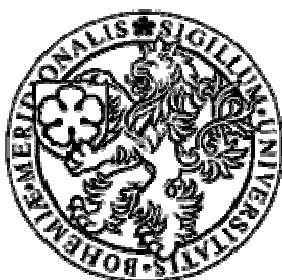
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra práva

Studijní program: 6208 B Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

B A K A L Á Ř S K Á P R Á C E

Orgány finanční správy obce – souvislosti a porovnání s EU

Vedoucí bakalářské práce:

JUDr. PaedDr. Věra Švejdová

Vypracovala:

Kamila Žemličková

2008

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma: „Orgány finanční správy obce – souvislosti a porovnání s EU“, jsem vypracovala samostatně. Použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v literárním přehledu.

V Českých Budějovicích dne 29. července 2008

Poděkování

Úvodem děkuji své vedoucí bakalářské práce paní JUDr. PaedDr. Věře Švejdové za odborné vedení a cenné rady při zpracování vybraného tématu. Dále děkuji panu Petru Štěpánkovi, starostovi obce Petrovice, a paní Marii Křížové, bývalé starostce zmiňované obce, za ochotu a poskytnutí potřebných materiálů a dat z praxe.

1. Úvod	1
1.1. Vymezení cíle	2
1.2. Metodika práce.....	3
2. Územní samospráva.....	4
2.1. Historie územní samosprávy.....	4
2.2. Postavení územní samosprávy	8
3. Obce	12
3.1. Postavení obcí	12
3.2. Občané obce.....	13
3.3. Území obce	13
3.4. Působnost obce	15
3.4.1. Samostatná působnost obce	16
3.4.2. Přenesená působnost obce	16
3.5. Spolupráce mezi obcemi.....	18
3.6. Obecně závazné vyhlášky a nařízení obce.....	19
3.7. Svazek obcí.....	21
3.8. Spolupráce s obcemi jiných států	22
4. Hospodaření obce.....	23
4.1. Soustava veřejných rozpočtů	24
4.2. Rozpočet kraje, obce.....	26
4.3. Příjmy obce	26
4.4. Výdaje obce	29
4.5. Vyrovnaný, přebytkový, schodkový rozpočet	30
4.6. Rozpočtový proces.....	31
5. Orgány obce	35
5.1. Zastupitelstvo.....	35
5.1.1. Funkce člena zastupitelstva	37
5.1.2. Pravomoc zastupitelstva	39
5.1.3. Výbory zastupitelstva	41
5.1.4. Komise zastupitelstva	42
5.2. Rada	43
5.3. Starosta	45
5.4. Kontrolní mechanismy.....	48
5.5. Obecní úřad.....	48
5.5.1. Pověřený obecní úřad.	50
6. Zákon o územních finančních orgánech.....	51

7. EU	54
7.1. Partnerství, zahraniční spolupráce	54
7.2. Finanční orgány	57
8. Praktický příklad – obec Petrovice u Sedlčan	60
9. Závěr	64
10. Summary	66
11. Bibliografie	67

Seznam příloh

Přílohy

1. Úvod

Již Tomáš Garrigue Masaryk tvrdil: „**Základem státu je obec**“¹. Ústava České republiky² charakterizuje obec jako základní územní společenství občanů, které má právo na samosprávu. Tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce, občany a (samostatnou) působností obce. Je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek. Vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Každá část území našeho státu je součástí území některé obce. Pečuje i o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů; při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem.

System „**spravování**“ České republiky se v posledních osmnácti letech od základů změnil. V roce 1990 došlo ke zrušení soustavy národních výborů, vznikly samostatné obecní úřady a státní okresní úřady. V roce 2000 se konaly první volby do zastupitelstev krajů a o dva roky později zanikly okresní úřady, jejichž pravomoc (až na drobné výjimky) byla převedena na samosprávné obce a kraje.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ze dne 12. dubna 2000, ve znění pozdějších předpisů, dává širokou možnost se sdružovat, zakládat svazky. Dále vymezuje, kdy má mít sdružení právní subjektivitu či jaké zvláštní zákony musí při své činnosti dodržovat. V České republice, podobně jako v jiných státech EU, vytváří jednotlivé obce sdružení podle svých zájmů. První kategorií jsou sdružení řešící určitý věcný problém. Na celostátní úrovni je to Svaz měst a obcí České republiky, který spadá pod mezinárodní pojem „**celonárodní asociace**“ řešící obecné problémy, především v legislativní oblasti. Dále jsou to např. Sdružení lázeňských míst, Sdružení historických sídel, vodárenská sdružení či energetická sdružení, atd. Druhou kategorií představují regionální sdružení obcí. Letitou zkušenost má např. Severočeské sdružení obcí (SESO) nebo Krkonošské sdružení obcí a měst. Specifickou kategorií jsou tzv.

¹ Obec byla prohlášena za základ státu – to bylo zdůrazněno ještě před tvrzením T. G. Masaryka novelizací v dubnu roku 1850. Bývalá patrimoniální správa byla nahrazena okresním hejtmanstvím. Zdroj: <<http://www.libri.cz/database/dejiny/text/t66.html>>. [200-07-31].

² Daná zákonem č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992, ve znění pozdějších předpisů, a zákonem č. 2/1993 Sb., Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992, o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

mikroregiony. Ty zakládají obce např. proto, aby mohly společně usilovat o finance z mezinárodního programu, který se nazývá Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova (SAPARD³). Důvodem společného zájmu může ale být i budování společné skládky odpadů, vodovodů nebo rozvodu plynu.

1.1. Vymezení cíle

Tato bakalářská práce se týká orgánů finanční správy obce, jejich souvislostí v porovnání s EU. Snahou je objasnit otázku: „Co je obec?“, „Jaké jsou její orgány?“, „Jakým způsobem vykonává samostatnou a přenesenou působnost?“. Cílem práce je zmapovat činnost, resp. vymezit kompetence orgánů finanční správy obce.

Obce mají úkoly jak v oblasti samostatné působnosti, tak i v oblasti státem přenesené působnosti. Praktické uplatňování zákonů a předpisů se přitom neobejde bez potíží. Obce musí plnit úkoly shora, ale v podstatě nemají možnost působit zpětně a ovlivňovat podobu legislativy. Vláda, ministerstva a jejich úředníci, obě komory Parlamentu určují podle svých představ nejen rozsah přenesené působnosti, ale i množství peněz, které ve formě příspěvku na výkon státní správy obcím dávají. Stát přitom argumentuje, že peněz dává dostatek, obce tvrdí opak. Stát je jediný a může proto definovat své zájmy podle svých představ. Naproti tomu obcí je nespočet a navzájem se od sebe liší⁴. Nesourodost dílčích zájmů jednotlivých obcí je tak pochopitelná.

³ Fond SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development) mohou využívat kandidátské země do data vstupu do EU (na rozdíl od fondu PHARE). Má za úkol: přispět k zavádění práva Evropského společenství v oblasti společné zemědělské politiky a řešit problémy v sektoru zemědělství a ve venkovských oblastech kandidátských zemí. Zdroj: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/SAPARD#SAPARD>>. [2008-07-29].

⁴ Podle sčítání obyvatel k 1.1.2002 existuje v České republice 6 254 obcí. Zdroj: <<http://www.sweb.cz/obce/#nej>>. [2008-07-31].

Až do roku 1985, kdy členské státy Rady Evropy⁵ schválily Evropskou chartu místní samosprávy, nemusela státní moc nikterak respektovat oprávněné zájmy místních samospráv. Těmi jsou obce a v Evropě rozličné druhy „regionů“, u nás krajů. Česká republika přistoupila k Chartě v roce 1998. Je v ní mj. několik zásadních ustanovení, zabezpečujících skutečnou samostatnost („nezávislost“) místním samosprávám, aniž by přitom byla ohrožena celistvost a fungování státu. Za hlavní zásadu je považován princip subsidiarity, který říká, že všechna rozhodnutí se mají přijímat na nejnížší možné úrovni. Důležitá je i specifikace podmínek správního dozoru či právo na přiměřené finanční zdroje. Charta hovoří přímo o právu místních společenství se sdružovat a společně prosazovat své společné zájmy, a to i na mezinárodní scéně. Svazu měst a obcí České republiky se podařilo myšlenky Charty začlenit přímo do zákonů č.128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení); č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)); i zákonu č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze) - vše ve znění pozdějších předpisů.

1.2. Metodika práce

Potřebné údaje pro zhotovení práce byly nalezeny z větší části na internetových stránkách s obecní a finanční tematikou, též s tematikou orgánů finanční správy. Dále jsem čerpala z odborné literatury dostupné v knihovnách a z poskytnutých zkušeností pracovníků obce Petrovice. Následně jsem využívala metod získávání primárních informací – především šetření, kdy jsem díky rozhovoru (interview) s odborníky z praxe získala značné množství znalostí. Rozhovor byl částečně standardizovaný (řízený), částečně nestandardizovaný (vycházela jsem z rámcového cíle rozhovoru). Samotnému napsání práce přecházelo shromažďování dostupných dat k uvedenému tématu, posléze jejich porovnání, třídění, zhodnocení a vybrání relevantních informací, které byly následně zařazeny do textu.

⁵ Rada Evropy (RE) (anglicky Council of Europe, CoE, francouzsky Conseil de l'Europe) je mezivládní organizace sdružující v současné době 47 zemí. Členství je otevřené všem evropským zemím, které akceptují a zaručují právní stát, základní lidská práva a svobodu pro své občany. Mimo zaručení těchto práv a demokracie (cestou reform) členové RE dále spolupracují např. v oblastech kultury nebo vzdělávání. Zdroj: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Rada_Evropy>. [2008-07-29].

2. Územní samospráva

2.1. Historie územní samosprávy

Územní samospráva má ve většině vyspělých zemí dlouhou historii. Její vývoj však nebyl jednoduchý. Určité prvky samosprávy se objevují už ve starém Řecku a Římě. Od 12. století a především pak ve století 13. sílí postavení měšťanstva, které se snaží získat určitou nezávislost na svém zakladateli - na panovníkovi (královská města⁶). Středověká města pak představují relativně autonomní hospodářské celky s různými výsadami. Mezi ně patřily např. některé městské regály (celní, tržní, solní), právo na použití skladišť, tržišť (tzv. ungelt), atd. K městským privilegiím dále patřilo např. právo trhu, válečné, mílové, hradební, hrdelní nebo horní, celní). Díky těmto výsadám plynuly do městské kasy nemalý finanční obnos, z něhož se část odváděla panovníkovi nebo vrchnosti. Některá města byla velmi bohatá, zejména hanzovní či ta, která ležela na důležitých obchodních křižovatkách. Jiná získala i statut samostatných států (především pak italské městské republiky - Florencie, Janov, Miláno). K jejich rozvoji přispívala velkou měrou geografická poloha. Finanční hospodaření se vyvíjelo často odlišně od hospodaření celé země. Zejména municipality se většinou potýkaly s nedostatkem finančních prostředků. Rozdíly mezi středověkými městy byly v závislosti na jejich relativní autonomii veliké. Diferenciace vyplývala nejen z možnosti získat příjmy (často na základě výsadních práv), ale i z rozsahu zajišťovaných veřejných služeb, např. ochrana majetku, ochrana osob, kvalita cest, vodovody, kanalizace.

Relativní izolovanost municipalit bránila v 18. století a zejména v 19. století jejich dalšímu rozvoji. Se zrušením nevolnictví a roboty⁷, které byly překážkou dalšího průmyslového rozvoje, dochází k velkému přílivu obyvatelstva do měst. Stěhování obyvatel umožnilo rozvoj velkovýroby, nicméně kladlo i nároky na zabezpečování

⁶ Města patřící královně se nazývala města věnná. Dalším typem byla města horní, kde probíhala těžba drahých kovů. Nejsvobodnější města byla města královská; města náležící šlechtě se nazývala města poddanská.

⁷ Nevolnictví bylo zrušeno v roce 1781 a robota pak v roce 1848.

služeb pro nově příchozí obyvatele. Města se potýkala s nedostatkem finančních prostředků potřebných na budování infrastruktury a zabezpečení veřejných služeb pro rostoucí počet obyvatel. Od poloviny 19. století jsou zřetelné změny v postavení měst a obcí. Rozvoj výroby a obchodu vede k další diferenciaci na bohaté a chudé. Nerovnoměrný ekonomický vývoj regionů vytvářel i nerovnoměrné podmínky pro hospodaření v regionech. Rostl význam vyššího stupně územní samosprávy, zpravidla uměle vytvářeného (např. v českých zemích jako součásti Rakouska-Uherska to byly okresy a země). Uzavřenost a nerovnoměrný vývoj měst a obcí se staly jednou z příčin nežádoucí migrace obyvatelstva a kapitálu, což přispívalo i ke zpomalování hospodářského rozvoje. V jednotlivých zemích proto postupně docházelo k omezení izolace měst. Postupně se významně omezovala místní pravomoc ve zdanění a docházelo ke zvýšení finančních styků mezi samosprávnými celky a ústřední vládou. Začal postupný proces centralizace, i když si municipality ponechávaly určitý stupeň samostatnosti (s rozdíly mezi zeměmi). Tento vývoj byl pozvolný a závisel na tom, jak se měnilo pojetí státu, jak se přecházelo od politiky protekcionismu k politice laissez-faire („nechte lidi jednat, jak chtějí“) a dále od politiky nezasahování státu do hospodářství, k politice zasahování státu do věcí veřejných v důsledku selhání tržních sil v meziválečném období první poloviny 20. století. V rozporu s koncepcí „welfare state“, která zdůrazňuje odpovědnost státu za zajišťování rovných podmínek pro všechny jednotlivce, a to i v oblasti spotřeby veřejných statků, byl nerovnoměrný vývoj regionů.

Výrazné rozdíly mezi municipalitami a regiony na počátku 20. století a zejména po Velké hospodářské krizi⁸ již nebyly pokládány za sociálně spravedlivé. Stát se snažil svými zásahy tuto nerovnost zmírňovat. Ve 20. století se jedním z nástrojů staly i veřejné finance. Důraznější centralizační tendence ve vývoji vztahů mezi územní samosprávou a ústřední vládou se projevovaly i v hospodaření územní samosprávy,

⁸ Velká hospodářská krize (někdy též Světová hospodářská krize, nebo Velká deprese) je označení pro velký propad akcií na americké burze a následovný hospodářský kolaps v roce 1929. V důsledku tohoto krachu se de facto zhroutily ekonomiky po celém světě mimo SSSR. V době krize si mnoho lidí myslelo, že kapitalismus skončil a došlo k přesvědčení, že na vině je demokratický systém. Toho využili hlavně fašisté a komunisté, kteří slibovali pád demokracie a nastolení pevných systémů. Velká hospodářská krize byla překonána až v polovině 30. let 20. století a všeobecně se soudí, že právě ona byla jednou z hlavních příčin druhé světové války. Zdroj: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Velk%C3%A1_hospod%C3%A1%C5%99sk%C3%A1_krize>. [2008-07-29].

tzn. zejména v rozvržení veřejných rozpočtů v soustavě veřejné, ve vymezení příjmů na jednotlivých stupních územní samosprávy a ve struktuře vymezení úkolů. Centralizační tendence byly dále zesíleny v období 2. světové války. V první polovině 20. století je ovlivňovaly zejména:

- **světové války** – válečné hospodářství bylo třeba centrálně řídit a to i municipální hospodářství,
- **krizové jevy** – vyžadovaly centrální zásahy do hospodářství, tzn. i na úrovni územní samosprávy, v souvislosti s posilováním nejen redistribuční funkce ve veřejných financích, ale i stabilizační funkce při tradičním využití alokační funkce (hovoří se o fiskálních funkcích),
- **koncentrace a centralizace kapitálu.**

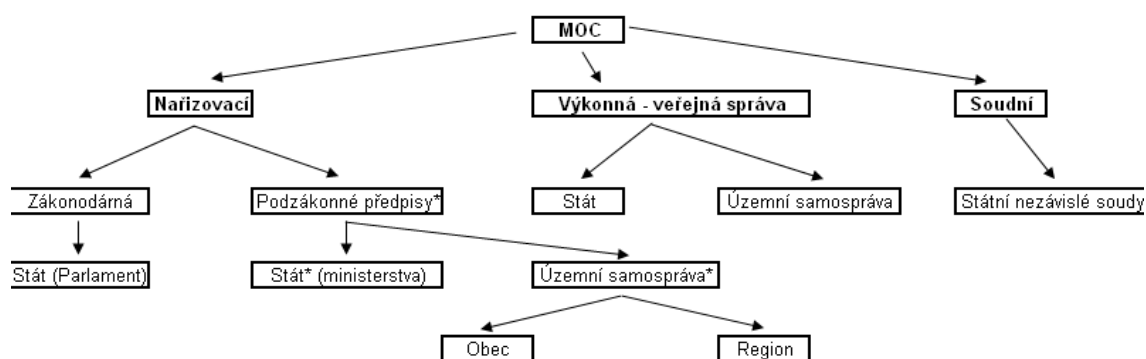
Ve druhé polovině 20. století pokračovaly v mnoha zemích migrační vlny obyvatel. Rostl jejich počet ve městech, zvyšovaly se požadavky kladené na územní samosprávy, zejména na budování infrastruktury a zajištění lokálních veřejných statků. Důsledkem migračních vln byly ve městech zpravidla problémy se zajištěním slušného bydlení pro nové občany a některých veřejných služeb, za jejichž zabezpečení je územní samospráva odpovědná. Zároveň bylo nutné docílit vyšší efektivity a hospodárnosti ve veřejném sektoru. V posledních desetiletích však dochází k podobným problémům v malých městech a obcích jako důsledku procesu suburbanizace u velkých měst. Ve státech EU je stát reprezentován:

- **ústřední vládou** – volenými orgány, tzv. Parlamentem. Specifické postavení má ústřední vláda a orgány státní správy jako výkonné orgány. V některých zemích je však část státní správy decentralizovaná i na místní, popř. na regionální úroveň, kde ji vykonávají decentralizované orgány (decentralizované agentury, tzv. dekoncentráty⁹),
- **územní samosprávou** – jejími volenými a výkonnými orgány. Může být i vícestupňová. Postavení a úkoly upravuje zákon, má postavení nestátního

⁹ Dekoncentráty se rozumí specializované a organizačně podřízené orgány státní správy s omezenou prostorovou působností (např. úřady práce, finanční úřad; působí na vymezeném prostoru, jsou podřízeny ministerstvu nebo jinému správnímu úřadu s celostátní působností. Zdroj: <<http://st.vse.cz/~XVOVZ01/sprva.htm>>. [2008-07-31].

subjektu. V jednotlivých zemích je více či méně nezávislá jako nestátní subjekt na ústřední vládě a na státní správě. V některých zemích na ni stát zákonem přenáší některé povinnosti (kompetence).

Mezi těmito úrovněmi dochází k rozdělení kompetencí a k četným vazbám, včetně vazeb finančních. Rozdíl je v tom, zda více převažují centralizační tendence rozhodování o zabezpečování veřejných statků a ostatních úkolů (tzn. ve větší míře na úrovni státu), či decentralizační tendence (tzn. ve stále větší míře i na úrovni územní samosprávy). V rámci vertikálního uspořádání demokratického státu je významné rozdělení moci. V moderní historii má územní samospráva v některých zemích více než dvousetletou tradici (např. ve Francii, Nizozemí, atd.), v jiných se utváří až po 2. světové válce, resp. v posledních desetiletích (např. ve Finsku). Existuje permanentní proces přetváření veřejné správy, včetně územní samosprávy (např. ve Velké Británii). Ve většině vyspělých evropských demokratických zemích probíhá v posledních desetiletích proces reformy územní samosprávy, v širším kontextu reformy veřejné správy. Ta je založena na využití zásady demokratizace, decentralizace (jde o transfer správních činností ze státu na nestátní subjekty – samosprávné svazky – decentralizovaná správní činnost tedy ztrácí charakter státní správy, stává se samosprávou nepodřízenou centrální moci – decentralizovanou správou), dekoncentrace (znamená přenášení určitých správních činností na organizační jednotky – správní úřady – v rámci jednoho a téhož subjektu veřejné správy; rozlišuje se dekoncentraci horizontální a vertikální) a subsidiarity.

* Poznámka: Například v ČR mohou ministerstva vydávat příhlášky, obce a kraje mohou vydávat v samostatné působnosti (samosprávně) tzv. obecně závazné vyhlášky obce, obecně závazné vyhlášky kraje, v přenesené působnosti (výkon státní správy) pak tzv. nařízení obce, nařízení kraje.

Obr. 1: Rozdělení moci¹⁰

2.2. Postavení územní samosprávy

Územní samospráva procházela rozporuplným vývojem. V novověku se nachází období s extrémně centralizačními tendencemi, např. v období světových válek. Je možné objevit i období s opačnými tendencemi, tzn. s poměrně výraznou autonomií a přenesení pravomocí na územní samosprávu, a to zejména ve druhé polovině 20. století. Na začátku 90. let 20. století bylo prvořadým úkolem obnovit územní samosprávu, navázat na bohatou historii samosprávy na našem území a přizpůsobit ji požadavkům moderní doby. Poměry se vrátila ke smíšenému modelu kombinace samostatné působnosti a přenesené působnosti, s dominantním postavením vlastní samosprávy, který byl využíván na našem území od poloviny 19. století. Nastalo období reformy veřejné správy a územní samosprávy jako komplexní systémové změny, tedy decentralizace, dekoncentrace a profesionalizace výkonu veřejné a územní samosprávy.

Zkoumání základů státu, opodstatněnost jeho existence a jeho evoluce v různých etapách vývoje lidské společnosti řeší různé vědní disciplíny. Aktivita státu se s rozvojem společnosti měnila a rozšiřovala. Měnila se jeho politická a ekonomická moc. Podle vztahů státu k občanovi se jsou rozlišovány čtyři typy státu:

¹⁰ PEKOVÁ, J. Hospodaření a finance územní samosprávy. 1. vyd. Praha: Management Press, 2004. 375s. ISBN 80-7261-086-4

- stát - **suverén**,
- stát - **republika**,
- stát - **třídy**,
- stát - **konglomerát**.

Sídla začala postupně spojovat jejich geografická poloha, charakter územní, společné či blízké demografické, jazykové, kulturní, etnické a později i ekonomické faktory. Přirozenou cestou se začaly utvářet regiony, oblasti, a to tzv. funkční neboli analytické. Byly zpravidla základem pro ustavení regionů jako vyšších stupňů územní samosprávy. Územní samospráva vznikala:

- **přirozeně** – jako obce, města – municipality (z lat. municipium, tj. město s určitou samosprávou) – s větším či menším počtem obyvatel, kteří sídlí na stejném místě,
- **uměle** (z vůle státu) – jako vyšší stupeň územní samosprávy na regionální úrovni – v ČR vyšší územní samosprávní celek zahrnující společenství obyvatel více měst a obcí v dané oblasti, které spojují společné zájmy. Na Slovensku to byly tzv. župy¹¹.

Územní samosprávu v ČR vykonávají obce (typy - obec, městys, město, statutární město), kraje a hlavní město Praha, které je současně obcí i krajem. Od státní správy se liší také formami výkonu veřejné správy. Základní odlišností je, že pro výkon samosprávy nepoužívají obce a kraje prostředky státně mocenské povahy. Výjimkou jsou např. sankce za přestupky proti pořádku v územní samosprávě podle § 46 odst. 2 zákona o přestupcích č. 200/1990 Sb.¹², příp. sankce za jiné správní delikty podle § 58 zákona o obcích č. 128/2000 Sb., které obce – a obdobně i kraje podle § 11 zákona o krajích č. 129/2000 Sb. a Praha podle §29 zákona hl. m. Praze č. 131/2000 Sb. –

¹¹ Na Slovensku župy existovaly již od doby uherské nadvlády a v tomto období navazovaly kmenové celky ještě z doby před příchodem Maďarů. Po vyhlášení ČSR v roce 1918 byla stará státní správa převzata (týkalo se to šestnácti žup), jejich hranice se pouze přizpůsobily nové státní hranici s Maďarskem. Od roku 1923 existovaly neoficiálně i tzv. velkožupy (slovensky veľžupy), kterých bylo šest. Zanikly reformou a vytvořením krajského zřízení v roce 1928. Obnoveny byly pouze krátkodobě, za 2. světové války v tehdejším fašistickém Slovensku. Od roku 1996 se Slovensko člení sice na kraje, župa je ale tzv. alternativní název. Představitelem kraje je župan. Zdroj: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDupa>>. [2008-07-31].

¹² Oficiální název: Zákon České národní rady ze dne 17. května 1990 o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. Zdroj: <<http://obcan.ecn.cz/index.shtml?apc=uz135790-1-->>>. [2008-07-30].

ukládají v samostatné působnosti. Téměř v plném rozsahu však obec i kraj využívají státně mocenských donucovacích a sankčních opatření při výkonu na ně přenesené státní správy (o předvedení v rámci správního řízení ovšem požádají Policii ČR – podrobnosti tohoto donucovacího úkonu jsou upraveny v § 60 správního řádu č. 500/2004 Sb., ze dne 24. června 2004, ve znění pozdějších předpisů).

Územní samospráva představuje veřejnou správu uskutečňovanou jinými subjekty (v tomto případě obcemi a kraji), než je stát. Předání části státní správy nestátnímu subjektu se nazývá **decentralizací**, zatímco výkon státní správy územním orgánem státu je **dekoncentrací**. Územní samospráva (stále míněna jen samostatná působnost) se svým způsobem přibližuje soukromé správě, a sice tím, že je zaměřena prioritně na vlastní záležitosti. Se státní správou ji naopak spojuje to, že i obecní či krajské samosprávné záležitosti náleží do teritoria veřejné správy jako celku, a proto i je musí orgány územní samosprávy řešit s mnoha ohledy na širší zájmy, než jsou jen obecní nebo krajské. Zejména musí při výkonu samostatné působnosti bezpodmínečně respektovat zákony, příp. právní předpisy. Základní principy územní samosprávy stanoví Ústava České republiky, která v čl. 8¹³ především zaručuje obcím a krajům právo na samosprávu, a dále v čl. 99 – 105¹⁴ (podrobněji viz. hlava sedmá Ústavy ČR). Přiznání práva na samosprávu je akceptováním toho, že obce a kraje logicky mají větší předpoklady a zainteresovanost pro řešení lokálních, resp. regionálních záležitostí než stát.

Územní samospráva je v některých zemích dvoustupňová (např. v ČR jsou obce i kraje) i vícestupňová, tzn. že se historicky vyvinulo několik vyšších článků územní samosprávy. Může být trojstupňová - např. v roce 1990 bylo podle všeobecného sčítání lidu ve Francii 36 763 obcí, z toho 183 v zámoří, 100 departementů, z toho 4 v zámoří,

¹³ „Zaručuje se samospráva územních samosprávných celků.“ Zdroj: zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ Např. „Územní samospráva – Čl. 99 - Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky.“ Zdroj: zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992, ve znění pozdějších předpisů.

Nebo: „Čl. 105 - Výkon státní správy lze svěřit orgánům samosprávy jen tehdy, stanoví-li to zákon.“ Zdroj: zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992, ve znění pozdějších předpisů.

26 regionů, z toho 4 v zámoří¹⁵. Totéž platilo pro některé země, před 2. světovou válkou i pro ČSR. Pro každý stupeň územní samosprávy je typické, že představuje:

- územní celek, geograficky ohraničený, na němž se žije,
- společenství občanů,
- samosprávu veřejných záležitostí, které se týkají daného společenství občanů (tzn. vlastní kompetence, působnost).

Územní samospráva tak plní svoji hlavní (vlastní) samosprávnou funkci (v ČR se hovoří o tzv. **samostatné působnosti**). Samospráva věcí veřejných se uskutečňuje prostřednictvím celé řady ekonomických, ale i politických, kulturních a dalších vztahů, které jsou založeny zákonem vymezené rozhodovací autonomií¹⁶. Postavení územní samosprávy se měnilo zejména ve 20. století. Postupně se zvyšovala její úloha i v ekonomické oblasti. Po 2. světové válce nabýval proces na intenzitě. S tím souviselo účelné rozdělení odpovědnosti za zabezpečování veřejných statků mezi stát a územní samosprávu. Velkým problémem v hospodaření územní samosprávy je zpravidla nedostatek potřebných finančních prostředků na zajištění všech úkolů a potřeb. Teorie fiskálního federalismu označuje tuto situaci za tzv. **fiskální stres**. Fiskální decentralizace je zpravidla opožděna za decentralizací věcných kompetencí.

¹⁵ PEKOVÁ, J. Hospodaření a finance územní samosprávy. 1. vyd. Praha: Management Press, 2004. 375s. ISBN 80-7261-086-4

¹⁶ PEKOVÁ, J. Hospodaření a finance územní samosprávy. 1. vyd. Praha: Management Press, 2004. 375s. ISBN 80-7261-086-4

3. Obce

3.1. Postavení obcí

Vznik nové obce je možný sloučením dvou nebo více sousedních obcí nebo oddělením části obce¹⁷. Též je zároveň důvodem pro vyhlášení nových voleb do jejího zastupitelstva. Dnem sloučení obcí zanikají mandáty členům obou zastupitelstev slučovaných obcí. V případě připojení zajišťují jen mandáty připojeným členům zastupitelstva.

Obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, je městem¹⁸. Obec je samostatně spravována zastupitelstvem; dalšími orgány jsou rada, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány; také komise, pokud jí byl svěřen výkon přenesené působnosti. Obec spravuje své záležitosti samostatně (samostatná působnost), ale státní orgány a orgány krajů do ní mohou zasahovat. Rozsah samostatné působnosti může být omezen jen zákonem. Státní správu, jejíž výkon byl svěřen orgánu obce, vykonává tento orgán jako svoji přenesenou působnost. Povinnosti může obec ukládat v samostatné působnosti obecně závaznou vyhláškou. Je-li k tomu zákonem zmocněna, může v přenesené působnosti vydávat na základě zákona a v jeho mezích nařízení. Obec vykonávající rozšířenou působnost může za stanovených podmínek vydávat nařízení pro správní obvod¹⁹.

Obecně závazné vyhlášky a nařízení obce (právní předpisy obce) musí být vyhlášeny. Právní předpis obce se vyvěsí na úřední desce obecního úřadu po dobu 15 dnů. Dnem vyhlášení právního předpisu je první den jeho vyvěšení na úřední desce. Pokud není stanovena účinnost pozdější, nabývají právní předpisy účinnosti patnáctým dnem po vyhlášení. Nařízení vykonávající rozšířenou působnost se zveřejní též na úřední desce. Obec vede evidenci právních předpisů, které vydala. Jejich evidence musí být každému přístupna. Právní předpis se zašle neprodleně po vyhlášení

¹⁷ Viz. § 19 a § 20a zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸ Viz. § 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹ Viz. § 11 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

příslušnému krajskému úřadu a dále Ministerstvu vnitra, pokud o to ministerstvo požádá.

Státní orgány a orgány kraje poskytují obci na požádání bezplatně údaje a informace pro výkon její působnosti a naopak. Obec je povinna vydávat potvrzení a vyhotovovat zprávy pro potřeby právnických a fyzických osob. Vydává potvrzení potřebná pro uplatnění práva občanů v cizině.

3.2. Občané obce

Občanem obce je fyzická osoba, která je státním občanem České republiky, a je v obci hlášena k trvalému pobytu. Osoba, jenž dosáhla věku 18 let, má právo:

- volit a být volen do zastupitelstva,
- hlasovat v místním referendu,
- vyjadřovat na zasedání zastupitelstva v souladu s jednacím řádem svá stanoviska k projednávaným věcem,
- vyjadřovat se k návrhu rozpočtu obce a k závěrečnému účtu obce za uplynulý kalendářní rok, atd.

3.3. Území obce

Každá část území České republiky je součástí některé obce. Obec má jedno nebo více katastrálních území.

Dvě nebo více obcí, které spolu sousedí, se mohou na základě dohody sloučit. Právním nástupcem je obec vzniklá sloučením nebo ta, která při připojení nezaniká. Následně se stává příjemcem výnosu daní. Přechází na ni majetek, včetně finančních prostředků zaniklých obcí, ostatní práva a závazky, jejich práva zakladatele

a zřizovatele právnických osob, a dále organizační složky, a to dnem, ke kterému se slučují nebo se obec připojuje.

Část obce, která se chce oddělit, musí mít samostatné katastrální území sousedící nejméně se dvěma obcemi nebo jednou obcí a cizím státem; tvořící souvislý územní celek. Po oddělení musí mít alespoň 1 000 občanů. Stejně podmínky musí splňovat i po oddělení její části. S tím musí vyslovit souhlas v místním referendu občané žijící na území té části, která se chce oddělit. O oddělení části rozhoduje krajský úřad v přenesené působnosti na návrh obce, který se podá na základě kladného výsledku místního referenda. Nepodá-li obec návrh do 30 dnů ode dne vyhlášení výsledků místního referenda nebo jestliže v návrhu na oddělení části obce provede změny, které jsou v rozporu s rozhodnutím přijatým v místním referendu, může tak učinit kterýkoliv občan obce. Krajský úřad svým rozhodnutím schválí návrh na oddělení její části, jsou-li splněny všechny zákonem stanovené podmínky. První místní referendum uskutečněné v České republice - v Táboře o nové silnici přes botanickou zahradu se konalo v listopadu roku 2000²⁰. Jeho průběh byl velmi dramatický. Největší místní referendum – v Brně o odsunu hlavního nádraží se konalo v sobotu 9. října o čtyři roky později.

Do 3 měsíců po ustavujícím zasedání zastupitelstva se předá nově vzniklé obci majetek, který jí podle rozhodnutí krajského úřadu náleží. O předání majetku pořídí dosavadní a nově vzniklá obec písemný zápis. Majetek včetně finančních prostředků, pohledávek a závazků do doby jeho předání spravuje dosavadní obec, která s ním však hospodáří. V nově vzniklé obci platí právní předpisy, které platily na jejím území před jejím vznikem do doby, než budou zrušeny nebo nahrazeny novými. Sloučení obcí nebo připojení lze provést pouze k počátku kalendářního roku nebo ke dni voleb do zastupitelstev. Oddělení části se provádí jen k počátku kalendářního roku následujícího po dni voleb do zastupitelstev. Návrh na oddělení části obce musí být podán krajskému úřadu nejpozději 6 měsíců před prvním dnem měsíce, v němž se mají konat volby do zastupitelstev obcí. Dohoda o sloučení, dohoda o připojení k jiné obci,

²⁰ Podrobněji <<http://www.eps.cz/php/eps.site/dok/referendum/referendum.html>>. [2008-07-29].

jakož i rozhodnutí krajského úřadu o oddělení části jsou podkladem k zápisu změny práv dotčených území k nemovitostem do katastru nemovitostí záznamem.

3.4. Působnost obce

Obec je nadána, jak už bylo v textu uvedeno, dvěma druhy působnosti – **samostatnou** a **přenesenou**, které je zapotřebí vždy důsledně rozlišit. Právo na samosprávu (samostatnou působnost) zaručuje Ústava České republiky²¹ tak, že státu (státním orgánům) dovoluje zasahovat do činnosti obcí jen tehdy, vyžaduje-li to ochrana zákona a pouze způsobem stanoveným zákonem. Proti nezákonnému (neústavnímu) zásahu státu do své samosprávy je možno se bránit prostřednictvím ústavní stížnosti k Ústavnímu soudu. Součástí práva na samosprávu je (rovněž ústavně zaručené) právo mít vlastní majetek a hospodařit podle svého rozpočtu.

Obec je právnickou osobou označovaná jako tzv. **veřejnoprávní korporace**. To znamená, že je právnickou osobou veřejného práva, která vykonává působnost v oblasti veřejné správy. Tím se liší od právnických osob soukromého práva. Obec je vykonavatelem veřejné moci – v oblasti samosprávy i v oblasti státní správy. Může ukládat fyzickým a právnickým osobám jednostranně (např. prostřednictvím obecně závazných vyhlášek nebo správních rozhodnutí) povinnosti ve formě příkazů a zákazů. Vedle toho vystupuje ve své samostatné působnosti, jako by byla právnickou osobou soukromého práva, např. při uzavírání kupní, nájemní či jiné smlouvy; při zakládání obchodní společnosti, atd. Zde má stejné postavení jako všichni ostatní účastníci těchto právních vztahů a nemůže jim nic jednostranně nařizovat.

²¹ Daná zákonem č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ze dne 16. prosince 1992, ve znění pozdějších předpisů.

3.4.1. Samostatná působnost obce

Samostatnou působnost obce rozšiřují další zákony. Rozsah je pro všechny stejný bez ohledu na to, jde-li o obec s několika desítkami obyvatel nebo milionovou metropoli. Důvodem je skutečnost, že právo obcí na samosprávu je ústavním právem zaručeným všem stejně. Mezi obcemi tedy musí existovat naprostá rovnost. Do samostatné působnosti patří záležitosti, které jsou v zájmu obce a jejích občanů. Obec v souladu s místními předpoklady a zvyklostmi pečuje o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů. Při vydávání obecně závazných vyhlášek se řídí zákonem a v ostatních záležitostech jinými právními předpisy. Fyzickým osobám, které se významnou měrou zasloužily zejména o rozvoj obce, se může udělit čestné občanství. Čestný občan má právo vyjadřovat na zasedání zastupitelstva svá stanoviska v souladu s jednacím řádem zastupitelstva. Obec může udělovat ceny. Např. v Bruntále začátkem března roku 1935 městská rada a městské zastupitelstvo jednomyslně jmenovaly prezidenta Československé republiky Tomáše Garrigua Masaryka čestným občanem města Bruntál²². Ve stejný den tak učinili i zastupitelé v sousedním okresním městě, v Moravském Berouně. V roce 2001 se zastupitelé Chebu rozhodli udělit německému kancléři Gerhardu Schröderovi a tehdejšímu českému premiérovi Miloši Zemanovi společné čestné občanství města.

3.4.2. Přenesená působnost

Státní správa se vykonává vedle samosprávy. Až na výjimky v případě, že se vydává nařízení, není přenesená působnost záležitostí volených orgánů (zastupitelstva a rady), ale obecního úřadu, respektive zvláštních orgánů (např. přestupkové komise). Při vydávání nařízení je nutné se řídit zákony a jinými právními předpisy, v ostatních případech pak usneseními vlády, směrnicemi ústředních správních úřadů a opatřeními

²² Originál dokladů o udělení čestného občanství městem Bruntál T. G. Masarykovi je uložen v archivu Kanceláře prezidenta republiky. Čestná občanství udělovaná Masarykovi v roce 1935 byla především symbolem občanských nadějí, že Československo půjde důsledně cestou pluralitní demokracie.

krajského úřadu. Z toho plyne, že postavení obce a jejích orgánů při výkonu státní správy je mnohem svázanější než při samosprávě. Příčinou tohoto stavu je požadavek mít, pokud možno, jednotnou státní správu na celém území státu. Rozsah „svázanosti“ státní správou se může lišit (na rozdíl od samostatné působnosti zde neplatí zásada rovnosti) a závisí na tom, o jaký typ obce jde. Co do rozsahu svěřené státní správy rozlišuje zákon o obcích tři kategorie obcí:

- **obce** - každé je v určitém rozsahu svěřen výkon státní správy,
- **obce s pověřenými obecními úřady**,
- v rozsahu obecního úřadu **obce s rozšířenou působností**.

Obce obdrží ze státního rozpočtu příspěvek na plnění úkolů v přenesené působnosti. Ty, jejichž orgány vykonávají přenesenou působnost ve stejném správním obvodu s rozšířenou působností, mohou uzavřít veřejnoprávní smlouvu, podle níž budou orgány jedné obce vykonávat přenesenou působnost nebo její část pro orgány jiné. Předmětem veřejnoprávní smlouvy nemůže být přenesená působnost, která je na základě zákona svěřena orgánům jen některých obcí. K jejímu uzavření je třeba souhlasu krajského úřadu. Některé příklady přesunu kompetencí mezi státem a územními samosprávnými celky:

- převedení projednávání přestupků a správních deliktů (dle zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství; § 21 odst. 2 písm. g) a § 22 odst. 3 písm. f)) z Ministerstva zemědělství a krajského úřadu do působnosti obecního úřadu obce III. (odůvodnění: jde o nesystémové přenesení působnosti na krajské úřady - jedná se o typickou prvoinstanční agendu související s činností rybářské stráže),
- převedení stanovení emisních limitů pro zvláště velké, velké a střední spalovací zdroje (zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší; § 5 odst. 4) v případě, že je současně spalováno více druhů paliv z České inspekce životního prostředí na krajský úřad (odůvodnění: převedením této kompetence by se přenesly všechny kompetence orgánů ochrany ovzduší v oblasti stanovování emisních limitů a způsobů jejich zjišťování na jediný orgán),

- přesunutí vyhlášení, změny, zrušení rybářského revíru na území více krajů, včetně hraničních vod (dle zákon č. 99/2004 Sb., o rybářství; § 22 odst. 2 až 4) z Ministerstva zemědělství na krajský úřad kraje, na jehož území leží větší část revíru, který by kompetenci vykonával v přenesené působnosti (odůvodnění: tím dojde i k omezení dalších rozhodnutí, kdy Ministerstvo zemědělství pro mnohdy stejného uživatele revíru ustanovuje a odvolává rybářského hospodáře, včetně jeho zástupce a stejné osoby ustanovuje kraj v přenesené působnosti u revírů, které se nachází na území jednoho kraje; terminologie Ministerstva zemědělství a kraje odlišují a dochází tak k duplicitě – např. tekoucí vody Ministerstvo zemědělství, stojaté vody kraj).

3.5. Spolupráce mezi obcemi

Obce mohou při výkonu samostatné působnosti vzájemně spolupracovat. Spolupráce se uskutečňuje zejména:

- na základě **smlouvy uzavřené ke splnění konkrétního úkolu**,
- na základě **smlouvy o vytvoření dobrovolného svazku obcí**,
- zakládáním právnických osob **podle zvláštního zákona**.

Smlouva mezi dvěma nebo více obcemi ke splnění konkrétního úkolu se uzavírá na dobu určitou nebo neurčitou. Předmětem nemůže být vznik právnické osoby. Musí mít písemnou formu a musí být předem schválena zastupitelstvy, jinak je neplatná.

Majetek získaný výkonem společné činnosti obcí na základě smlouvy se stává spoluvlastnictvím všech účastníků. Podíly na majetku získaném společnou činností jsou stejné. K závazkům vůči třetím osobám jsou účastníci zavázáni společně a nerozdílně.

3.6. Obecně závazné vyhlášky a nařízení obce

Právní předpisy, které jsou vydávány v samostatné působnosti, nesou označení **obecně závazné vyhlášky**. Obecná úprava vydávání již zmiňovaných vyhlášek se nachází především v zákoně o obcích²³. Druhým typem právních předpisů obcí jsou **nařízení obce**, která obec vydává v přenesené působnosti. Mají (podobně jako např. vyhlášky ministerstev) charakter prováděcích právních předpisů k zákonům. K tomu, aby je bylo možno vydat, je potřeba mít vždy výslovné zákonné zmocnění. Nařízení musí být (na rozdíl od obecně závazných vyhlášek) v souladu nejen se zákony, ale i s právními předpisy vydanými na základě zákona (nařízeními vlády nebo vyhláškami ministerstev). Schvalování obecně závazných vyhlášek patří do vyhrazené působnosti zastupitelstva obce, schvalování nařízení do vyhrazené působnosti rady obce. Tam, kde se rada nevolí a kde její pravomoc vykonává starosta, schvaluje zastupitelstvo vedle obecně závazných vyhlášek i nařízení obce. Jednou z podmínek platnosti právního předpisu je jeho vyhlášení. To se uskuteční tak, že se vyhláška nebo nařízení vyvěsí na úřední desce obecního úřadu na dobu 15 dnů (za den vyhlášení se pokládá první den vyvěšení).

Výše uvedené předpisy mají v právním řádu specifický charakter, vyplývající z ústavních principů územní samosprávy. Oprávnění zastupitelstev obcí a krajů vydávat v mezích své působnosti (rozuměna samostatná působnost) obecně závazné vyhlášky je založeno v čl. 104 odst. 3 Ústavy České republiky²⁴ a dále rozpracováno v zákoně o obcích č. 128/2000 Sb., v zákoně o hl. m. Praze č. 131/2000 a v zákoně o krajích č. 129/2000 Sb., vše ve znění pozdějších předpisů. Tyto vyhlášky pod sankcí zrušení Ústavním soudem nesmějí být v rozporu s předpisy ústavního pořádku a se zákony. Nesmírně důležitý pro tento typ obecní normotvorby je čl. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod²⁵, podle kterého povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod. Porušení tohoto článku bývá častým důvodem ke zrušení těchto vyhlášek Ústavním soudem. Dlužno však

²³ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

²⁴ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵ Zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

poznamenat, že oproti právní situaci v 90. letech nyní platné zákony vytvářejí širší prostor pro ukládání povinností²⁶.

Od platnosti je třeba odlišovat účinnost, která obecně nastává patnáctým dnem následujícím po dni vyvěšení. Rozlišování těchto dvou okamžiků má svůj důvod, neboť teprve okamžikem účinnosti vznikají fyzickým a právnickým osobám práva a povinnosti, které právní předpis obsahuje. Určení platnosti má naproti tomu význam, že tímto okamžikem se právní předpis stává součástí právního řádu. Zákon nebrání tomu, aby právní předpis nabyl účinnosti později než patnáctým dnem následujícím po dni jeho vyhlášení, musí to ale v něm být výslovně stanoveno. Druhou možností je, že právní předpis může nabýt platnosti a účinnosti hned dnem vyhlášení, což je nutné v jeho textu výslovně uvést. Pouhé patnáctidenní vyvěšení právního předpisu není dostatečnou příležitostí k seznámení se s ustanoveními vyhlášky. Právní předpisy proto musí být každému k dispozici u příslušného obecního úřadu.

Všechny, tedy i právní předpisy, mají mít abstraktní charakter, tzn. vztahovat se na neurčitý počet subjektů (fyzických a právnických osob) a na neurčitý počet případů stejného druhu, které v budoucnosti nastanou. Mají vymezovat určitou obecnou skutkovou podstatu a nikoliv řešit nějaký konkrétní případ. Obecně závazná vyhláška může stanovit např. obecnou povinnost zaplatit místní poplatek ze psů, nemůže ale stanovit, že tento poplatek musí v konkrétní výši zaplatit jmenovitě určený vlastník psa. Obecně závazné vyhlášky i nařízení se vztahují nejen na subjekty s trvalým pobytem či sídlem na území dotyčné obce, nýbrž na všechny, kdo se v daném okamžiku nacházejí nebo budou nacházet na jejím území. V zastupitelstvu se mohou vydávat obecně závazné vyhlášky pouze v mezích samostatné působnosti obce. Obecně závazná vyhláška se tedy může týkat jen záležitostí, které jsou v zájmu obce a jejích občanů, pokud nejsou svěřeny zákonem krajům nebo pokud nejde o výkon přenesené působnosti nebo o působnost. Z hlediska obsahu je klíčovou otázkou rozsah, v jakém může obec v těchto vyhláškách ukládat fyzickým a právnickým osobám povinnosti (příkazy a zákazy). Jako příklad takového nesouladu je obecně negativní vztah většiny populace

²⁶ Např. § 10 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

ke skutečnosti, kdy někdo oznámí trestný čin. To, co bývá někdy řečí oficiálních dokumentů označováno jako plnění občanské povinnosti, označují lidé někdy jako „práskačství“ či v lepším případě udavačství. Většina lidí také volí místo právních mechanismů nápravy lidských vztahů prostředky jako přepadení za rohem či hospodskou rvačku. Existují dokonce trestné činy, které jsou tak rozšířeny, že se nad jejich pácháním nikdo nepozastavuje; např. nelegální kopírování počítačových programů. Jiným příkladem je prostituce. Omezení je více či méně zřetelně vymezeno typicky právními a etickými, tedy společenskými normami.

3.7. Svazek obcí

Obce mají právo být členy svazku obcí za účelem ochrany a prosazování svých společných zájmů. Mohou ho vytvářet, jakož i vstupovat do svazků již vytvořených. Členy jsou pouze obce. Svazek obcí je právnickou osobou. Předmětem jeho činnosti mohou být zejména:

- úkoly v oblasti školství, sociální péče, zdravotnictví, kultury, požární ochrany, veřejného pořádku, ochrany životního prostředí, cestovního ruchu a péče o zvířata,
- zabezpečování čistoty obce, správy veřejné zeleně a veřejného osvětlení, shromažďování a odvozu komunálních odpadů a jejich nezávadného zpracování, využití nebo zneškodnění, zásobování vodou, odvádění a čištění odpadních vod,
- zavádění, rozšiřování a zdokonalování sítí technického vybavení a systémů veřejné osobní dopravy k zajištění dopravní obslužnosti daného území,
- úkoly v oblasti ochrany ovzduší, úkoly související se zabezpečováním přestavby vytápění nebo ohřevu vody tuhými palivy na využití ekologicky vhodnějších zdrojů tepelné energie v obytných a jiných objektech ve vlastnictví obcí,
- provoz lomů, pískoven a zařízení sloužících k těžbě a úpravě nerostných surovin,

- správa majetku obcí, zejména místních komunikací, lesů, domovního a bytového fondu, sportovních, kulturních zařízení a dalších zařízení spravovaných obcemi.

Svazek obcí dá přezkoumat auditorem své hospodaření za uplynulý kalendářní rok. Náklady na přezkoumání uhradí ze svých rozpočtových prostředků.

3.8. Spolupráce s obcemi jiných států

Obce mohou spolupracovat s obcemi jiných států a být členy mezinárodních sdružení místních orgánů. Zároveň s nimi mohou uzavírat smlouvy o vzájemné spolupráci, např. Linec - Pasov - České Budějovice (každoroční pořádání cyklistického závodu). Také svazky obcí mohou uzavírat se svazky obcí jiných států smlouvy o vzájemné spolupráci. Obsahem spolupráce mohou být jen činnosti, které jsou předmětem činnosti svazku, který smlouvu o vzájemné spolupráci uzavřel. Smlouvy musí mít písemnou formu a musí být předem schváleny zastupitelstvem obce, jinak jsou neplatné. Smlouva musí obsahovat:

- názvy a sídla účastníků smlouvy,
- předmět spolupráce a způsob jejího financování,
- orgány a způsob jejich ustavování,
- dobu, na kterou se smlouva uzavírá.

Právnícká osoba může na základě této smlouvy vzniknout, jen dovoluje-li to Parlamentem ČR schválená a vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána. Smlouva o spolupráci, na jejímž základě má vzniknout právnícká osoba nebo členství v již existující právnícké osobě, podléhá souhlasu Ministerstva vnitra po předchozím projednání s Ministerstvem zahraničních věcí. Bez tohoto souhlasu smlouva nemůže nabýt účinnosti. Udělení souhlasu může být odepráno pouze pro rozpor se zákonem nebo Parlamentem ČR schválenou a vyhlášenou mezinárodní smlouvou, kterou je Česká republika vázána.

4. Hospodaření obce

Při hospodaření obce musí být majetek využíván účelně a hospodárně v souladu s obecními zájmy a úkoly vyplývajících ze zákona vymezené působnosti²⁷. Obec je povinna pečovat o zachování a rozvoj svého majetku, véde jeho evidenci. Musí být chráněn před zničením, poškozením, odcizením nebo zneužitím. S nepotřebným majetkem se naloží způsobem a za podmínek stanovených zvláštními předpisy²⁸. Obec nesmí ručit za závazky fyzických osob a právnických osob vyjma:

- závazků vyplývajících ze smlouvy o úvěru, jsou-li peněžní prostředky určeny pro investici uskutečňovanou s finanční podporou ze státního rozpočtu, státních fondů nebo národního fondu,
- závazků vyplývajících ze smlouvy o úvěru, jsou-li peněžní prostředky určeny pro investici do obcí vlastněných nemovitostí,
- těch, jejichž zřizovatelem je obec, kraj nebo stát,
- těch, v nichž míra účasti jí samé nebo spolu s jinou obcí nebo obcemi, krajem nebo kraji nebo státem přesahuje 50 %,
- bytových družstev,
- honebních společenstev.

Stát neručí za hospodaření a závazky obce, pokud tento závazek nepřevzme smluvně. Obec je povinna chránit svůj majetek před neoprávněnými zásahy a včas uplatňovat právo na náhradu škody a právo na vydání bezdůvodného obohacení. Též trvale sledovat, zda dlužníci včas a řádně plní své závazky, a zabezpečit, aby nedošlo k promlčení nebo zániku z nich vyplývajících práv. Záměr prodat, směnit nebo darovat nemovitý majetek, pronajmout jej nebo poskytnout jako výpůjčku obec zveřejní po dobu nejméně 15 dnů před rozhodnutím v příslušném orgánu vyvěšením na úřední desce, aby se k němu mohli zájemci vyjádřit a předložit své nabídky.

²⁷ Viz. § 38 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

²⁸ Viz. § 38 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

Obec dá přezkoumat příslušným okresním úřadem nebo auditorem hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok. Obec může v průběhu kalendářního roku požádat okresní úřad nebo auditora o provedení mimořádného přezkoumání svého hospodaření²⁹. Hospodaření přezkoumává krajský úřad v přenesené působnosti. Obec, která dala přezkoumat hospodaření auditorem, oznámí neprodleně již zmiňovanou skutečnost finančnímu úřadu. Rozhodující pro stanovení počtu obyvatel v obci, pro potřeby přezkoumání hospodaření obce, je počet obyvatel obce k 1. lednu roku, za který se provádí přezkoumání hospodaření obce. Závěrečný účet spolu se zprávou o výsledcích přezkoumání hospodaření za uplynulý kalendářní rok projedná zastupitelstvo obce do 30. června následujícího roku a přijme opatření k nápravě nedostatků. Jestliže obec nepožádá o přezkoumání svého hospodaření podle příslušného paragrafu do 31. ledna, může jí finanční úřad uložit pokutu do výše 100.000 Kč³⁰ ve správním řízení a zabezpečí provedení přezkoumání hospodaření auditorem na náklad povinné obce. Řízení o uložení pokut lze zahájit nejpozději do 2 let ode dne, do kterého byla obec povinna požádat o přezkoumání svého hospodaření. Výnos pokut je příjmem státního rozpočtu.

4.1. Soustava veřejných rozpočtů

V užším pojetí tvoří státní rozpočet, rozpočty krajů, rozpočty měst a obcí, ve statutárních městech členěných na městské obvody (městské části) také rozpočty obvodů, částí. Do soustavy veřejných pojetí se zahrnují i státní fondy a peněžní fondy zřizované obcemi a kraji (územními samosprávnými celky). Státní rozpočet schvaluje Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky jako zákon³¹. Státní fondy jsou také zřizovány zvláštními zákony. Např. zákon č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí České republiky; zákon č. 211/2000 Sb., o Státním fondu rozvoje bydlení.

²⁹ Viz. § 42 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

³⁰ Viz. § 45 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

³¹ Návrh rozpočtu se po posouzení ve vládě předkládá k projednání a schválení zákonodárnému orgánu; vláda předloží návrh zákona předsedovi Sněmovny nejpozději 3 měsíce před začátkem rozpočtového roku; ten příkáže tento návrh zákona k projednání rozpočtovému výboru. Podrobněji: <http://cs.wikipedia.org/wiki/St%C3%A1tn%C3%AD_rozpo%C4%8Det>. [2008-07-29].

Rozpočty územních samosprávních celků schvalují svým usnesením příslušná zastupitelstva. Usnesením zřizují též peněžní účelové i neúčelové fondy. Vazby mezi jednotlivými rozpočty tvoří poskytované dotace. Mohou to být jak neúčelové, které je možno použít libovolně, tak účelové. Ty můžete použít jen k financování daného účelu a obvykle také za daných podmínek. Účelové dotace podléhají po ukončení rozpočtového roku vyúčtování. Nepoužitá část účelové dotace se vrací do rozpočtu, ze kterého byla poskytnuta. Finanční krytí některých výdajů obcí je přímo závislé na dotacích poskytovaných ze státního rozpočtu. Patří sem např. peníze pro předškolní zařízení, základní a střední školy, výplata sociálních dávek, financování dopravní obslužnosti území, atd.

Může nastat otázka, zda se vůbec v zastupitelstvu i přes zmiňovanou finanční závislost na státním rozpočtu mohou schvalovat rozpočty na příslušný kalendářní rok před schválením státního rozpočtu. Protože, není-li schválen státní rozpočet, obce a kraje neznají výši dotací, které mohou zahrnout do svých příjmů. Obce jsou podle zákona povinny financovat některé činnosti, zdrojově kryté dotacemi ze státního rozpočtu (např. sociální dávky). Do návrhu je nutné tedy i tyto výdaje zahrnout. Vznikne tak návrh schodkového rozpočtu, kde výdaje jsou vyšší než příjmy. Je umožněno územním samosprávným celkům schválit schodkový rozpočet, a současně uloženo, že schodek musí být uhrazen finančními prostředky z minulých let (ty, které si obec našetřila z vlastních příjmů v minulých letech) nebo smluvně zabezpečenou půjčkou, úvěrem, atd. Po schválení státního rozpočtu se upraví v zastupitelstvu schválený rozpočet o poskytnuté státní dotaci. Tím se původně schodkový rozpočet stane vyrovnaným.

4.2. Rozpočet kraje, obce

Rozpočet územního samosprávného celku plní několik funkcí současně. Je bilancí příjmů a výdajů, ročním finančním plánem, právní normou a v neposlední řadě také veřejným dokumentem - obce i kraje mají zákonnou povinnost návrhy rozpočtů i schválené rozpočty zveřejňovat, občané mají právo se k návrhům rozpočtu vyjadřovat.

Na strukturu rozpočtu je možné nahlížet z několika hledisek. Základním členěním podle skladby je jeho rozdělení na kapitálový a běžný (klasický). Příjmy kapitálového rozpočtu tvoří příjmy z prodeje dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku (z prodeje nemovitostí včetně pozemků, software), příjmy z prodeje finančního majetku (z prodeje akcií a majetkových podílů v obchodních společnostech). Dále přijaté dotace z rozpočtů centrální úrovně, územní úrovně, ze zahraničí (např. ze strukturálních a předstrukturálních fondů EU), ale také dotace z vlastních fondů. Výdaje kapitálového rozpočtu tvoří investiční nákupy (nákupy nemovitostí, pozemků), výdaje na nákup akcií a majetkových podílů. Patří sem i investiční transfery (dotace jiným rozpočtům, ale i právnickým a fyzickým osobám) a investiční půjčky.

Následně se dělí na část příjmovou a výdajovou. Součástí je financování, jenž zahrnuje peněžní operace, při nichž si obce půjčují peníze (přijímání bankovního úvěru, výnosu z emise vlastních obligací, přijímání návratné finanční výpomoci od státu), a operace; posléze půjčené peníze obce vrací. V neposlední řadě také transakce zachycující jakoukoliv změnu stavu peněžních prostředků na našich bankovních účtech.

4.3. Příjmy obce

Příjmy obce jsou vlastní nebo přijaté, obojí pak kapitálové a běžné. Běžné se rozdělují na daňové a nedaňové. Daňové příjmy rozpočtu upravuje zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších

předpisů. S jakými příjmy můžou v rozpočtu obce počítat? Je to 100 % výnosu daně z nemovitostí na území obce, 30 % výnosu ze záloh na daň z podnikání fyzických osob³², které mají na území obce bydliště ke dni její splatnosti. Dále 20,59 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, z daně z přidané hodnoty (vyvíjejí se nejdynamičtěji), z daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby (např. srážková daň z termínovaných vkladů obyvatelstva), z daně z příjmů právnických osob z podnikání, daň z příjmu právnických osob v případě, kdy je poplatníkem příslušná obec nebo kraj, podíl na 20,59 % z 60 % celostátního výnosu daně z podnikání fyzických osob. Příjmem rozpočtu je rovněž podíl 1,5 % celostátního výnosu daně ze závislé činnosti, počtu zaměstnaných v obci k počtu zaměstnaným osobám v České republice. Podíl na 20,59 % celostátních výnosů daní se na jednotlivé obce rozděluje podle poměru počtu obyvatel obce a počtu obyvatel České republiky násobeného velikostním koeficientem. Obce se dělí do čtrnácti kategorií podle velikosti od malých do sta obyvatel až po hlavní město Prahu, každé kategorii je přiřazen koeficient. Konkrétní procentní části stanovuje Ministerstvo financí pro každou kategorii vyhláškou každoročně.

Do skupiny daňových příjmů rozpočtu obce patří také správní poplatky (poplatky za výkon přenesené působnosti – služby matriky, stavebních a živnostenských úřadů, atd.) a místní poplatky vybírané na základě obecně závazných vyhlášek vydávaných zastupitelstvem v souladu se zákonem. Ty zahrnují platby ze psů; lázeňských nebo rekreačních pobytů; za užívání veřejného prostranství; ze vstupného; z ubytovací kapacity; za povolení vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst; za provoz výherního hracího přístroje; za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálního odpadu; ze zhodnocení stavebního pozemku tím, že ho lze připojit na stavbu vodovodu nebo kanalizace.

³² Zdroj: <http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=74&typ=r&levelid=DA_408.HTM>. [2008-07-29].

Daňové příjmy rozpočtů měst a obcí tvoří zhruba 60 až 70 %³³ jejich celkových příjmů, což činí jejich hospodaření relativně nezávislé na podpoře státu. Vlastní příjmy pak dosahují až 85 % všech příjmů. Daňové příjmy krajů se vyvíjejí v závislosti na svěřovaných pravomocích. Nedaňové příjmy tvoří zejména příjmy z vlastní činnosti obce. Jsou to např. příjmy z podnikání, podniká-li obec svým jménem. Patří sem i příjmy z pronájmu nemovitostí a pozemků, odvody zřízených organizací (příspěvkových), úroky, dividendy a kursové zisky, přijaté sankce a vratky dotací, příjmy z prodeje neinvestičního majetku a přijaté splátky půjček. Kapitálové příjmy by se měly používat jen na krytí kapitálových výdajů. V opačném případě se hodnota majetku snižuje.

Přijaté dotace se opět dělí na běžné a kapitálové, obojí dále na účelové a neúčelové. Dotace mohou plynout z centrální úrovně (ze státního rozpočtu, státních fondů), z rozpočtů územní úrovně (z rozpočtu a fondů kraje, z rozpočtu okresních úřadů do 31.12.2002, z rozpočtu a fondů statutárních měst městským obvodům a městským částem), ze zahraničí (např. PHARE³⁴), ale také z vlastních fondů. Ze státního rozpočtu a státních fondů se od roku 2001 poskytují pouze jako účelové, obvykle podléhají po ukončení rozpočtového roku vyúčtování. Příkladem běžné dotace ze státního rozpočtu jsou peníze pro samostatnou působnost obce v předškolních zařízeních a základních školách (vždy vztaženo na jednoho žáka), na dopravní obslužnost území, na provoz domova důchodců a sociálního zařízení (vždy vztaženo na jedno lůžko), na výkon přenesené působnosti (vztaženo na konkrétní přenesenou působnost a každých sto obyvatel obce). Kapitálové dotace jsou vždy určeny pro konkrétní stavby, nákup pozemků a dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku. Základní schéma druhové struktury příjmů je uvedeno v přílohách v tabulce 1.

³³ Příručka zastupitelstva člena obce. 1. vyd. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, příspěvková organizace, 2002. 180 s. ISBN 80-238-9120-0

³⁴ Fond PHARE (Poland and Hungary Aid for Reconstruction of the Economy) byl vytvořen v roce 1989 původně pro pomoc Polsku a Maďarsku transformovat jejich ekonomiky z centrálně plánovaných na tržní. Krátce po svém vzniku byla jeho působnost rozšířena na dalších 11 zemí. Zahnuje celkem 17 aktivit s desítkami projektů, patří mezi ně například podpora vzdělávání, dopravy, veřejných institucí, energetiky, zemědělství, sociální a hospodářské soudržnosti, harmonizace s evropským právem, atd. Citace podle: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/PHARE>>. [2008-07-29].

4.4. Výdaje obce

Výdaje obce jsou běžné a kapitálové. Běžné pak na neinvestiční nákupy, neinvestiční transfery (dotace) a neinvestiční půjčky. Obdobně se člení i kapitálové výdaje, které však mají charakter investic. Do neinvestičních nákupů patří platby za práci, což jsou mzdy a odvody z mezd zaměstnanců obecního (krajského) úřadu, dále povinné, zmíněným úřadem placené, pojistné. Snad nejvýznamnější výdajovou položkou rozpočtů obcí a krajů jsou výdaje na nákup zboží a služeb. Územní samosprávné celky jsou povinny poskytovat svým občanům širokou škálu služeb, musí pečovat o svůj majetek, který opět slouží převážně občanům. Sortiment výdajů a služeb se velmi liší zejména s velikostí obce, nikoliv už s velikostí kraje.

Výdaje podle rozpočtové skladby jsou členěny do skupin:

- v zemědělství a lesním hospodářství (na lesní hospodářství a správu zemědělství);
- v průmyslových a ostatních odvětvích hospodářství (na průmysl, stavebnictví, obchod a služby, dopravu, vodní hospodářství, spoje);
- ve službách poskytovaných obyvatelstvu (na vzdělávání, kulturu, církev a sdělovací prostředky, tělovýchovu a zájmovou činnost, bydlení, komunální služby a územní rozvoj, ochranu životního prostředí);
- v sociálních věcech a politice zaměstnanosti (dávky a podpory v sociálním zabezpečení, pasivní a aktivní politiku zaměstnanosti, sociální péči, pomoc a společné činnosti v sociálním zabezpečení);
- v bezpečnosti a právní ochraně (na civilní ochranu, bezpečnost a veřejný pořádek, právní ochranu, požární ochranu a integrovaný záchranný systém);
- ve veřejné správě a službách (na zastupitelské orgány, činnost krajských i obecních úřadů, místní referendum, archivní činnost, humanitní pomoc, výdaje z finančních operací, pojištění).

Kapitálové výdaje kromě již zmiňovaných výdajů na investiční výstavbu a nákup nemovitostí včetně pozemků zahrnují také výdaje na generální opravy

a rekonstrukce budov a zařízení, které zvyšují hodnotu tohoto majetku. Je jím i výdaj na nákup akcií, finanční vklady do obchodních společností a investiční dotace fyzickým i právnickým osobám. Základní schéma druhové struktury výdajů je uvedeno v přílohách v tabulce 2.

4.5. Vyrovnaný, přebytkový, schodkový rozpočet

Vyrovnaný, přebytkový, schodkový rozpočet lze charakterizovat jednoduchou rovnicí: **Příjmy = Výdaje** nebo také **Příjmy – Výdaje = 0**. Praxe v České republice ukazuje, že každoroční sestavování vyrovnaných rozpočtů je u obcí a měst spíše výjimkou. Obce velmi často používají zejména k financování kapitálových výdajů mimorozpočtové zdroje, které ho činní schodkovým. Ze střednědobého hlediska však jsou obvykle rozpočty vyrovnané. Schodkový lze zapsat rovnicí: **Příjmy – Výdaje = Schodek + Financování**. „Financování“ s kladným znaménkem zde definuje zdroj finančního krytí schodku (vlastní fondy, úvěry, atd.). Na přebytkový se uvádí vztah: **Příjmy – Výdaje = Přebytek – Financování**. „Financování“ se záporným znaménkem uvádí objem ročních splátek jistiny dříve přijatých úvěrů, půjček, odvody do vlastních fondů, atd., ale neobsahuje splátky úroků.

Obecně řečeno, schodkový rozpočet se schvaluje, nekryjí-li rozpočtové příjmy běžného roku rozpočtové výdaje téhož roku. Konkrétním příkladem je převod příjmů nepoužitých v minulých letech z vlastních peněžních fondů na financování investiční akce, na kterou se v nich našetřilo nebo se na její financování přijal úvěr. Přebytkový se schvaluje v případě šetření nebo splácení dříve přijatý úvěr, emitované obligace či půjčku. Vyrovnaný by měl být v souladu s § 4 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon umožňuje zřizovat k poskytování služeb občanům příspěvkové organizace nebo organizační složky, zakládat akciové společnosti nebo společnosti s ručením omezeným (jiná forma obchodní společnosti není povolena) a také zakládat obecně prospěšné společnosti. Forma příspěvkové organizace se obvykle volí u kulturních zařízení

(např. divadel), sociálních zařízení (např. domovů důchodců), sportovně rekreačních zařízení. Ty, které nemají právní subjektivitu, jsou napojeny na rozpočet zřizovatelem běžným příspěvkem, jenž umožňuje hradit záporné saldo mezi příjmy a výdaji organizace, dále potom investičními dotacemi na pořízení dlouhodobého hmotného i nehmotného majetku. Příjmy a výdaje organizačních složek nemajících právní subjektivitu jsou příjmy a výdaji rozpočtu zřizovatele. To znamená, že nemají „svůj vlastní rozpočet“. Obchodní společnosti založené obcemi či kraji jsou obvykle na svém zakladateli ekonomicky nezávislé (společnosti likvidující komunální odpad, lesní společnosti, krematoria, atd.). Existují však společnosti poskytující služby s omezenou ekonomickou návratností. Takovými jsou např. podniky zajišťující hromadnou městskou dopravu. Mají vysoké nároky na investice (na pořízení dopravních prostředků – možnost poskytnutí investiční dotace nebo zvýšení základního kapitálu finančním vkladem) i finančně náročný provoz - případné poskytnutí běžné účelové dotace, která se stává součástí výnosů obchodních společností. Obdobně se postupuje v případě obecně prospěšných společností.

4.6. Rozpočtový proces

Sestavování a schvalování rozpočtů územních samosprávných celků upravují správní normy jen dílčím způsobem. Proto nejde ve všech obcích a krajích o proces identický. Zákon jim ukládá sestavovat na dva roky až pět let rozpočtové výhledy. Ty obsahují souhrnné základní údaje o příjmech a výdajích, zejména o dlouhodobějších závazcích a pohledávkách, o finančních zdrojích a potřebách vyplývajících z časově a finančně náročných záměrů územních samosprávných celků. Slouží jako podklad pro sestavování návrhů ročních rozpočtů. Je to střednědobý finanční plán zejména pro bezproblémovou realizaci náročných investičních akcí; užitečný z hlediska splatnosti úvěrů, návratných finančních výpomocí a emisí komunálních obligací. Jeho přínos se projeví i při sledování trendů ročních rozpočtů. Může např. odhalit nepříznivý vývoj běžných výdajů v následujících letech, který nám neumožní investovat.

Návrhy ročních rozpočtů (i výhledy) sestavují obvykle profesionální pracovníci odborů financí za spolupráce pracovníků ostatních útvarů obecních (krajských) úřadů. Přitom musejí znát „politickou vůli“ členů zastupitelstev a rad, kteří rozpočet schvalují a za jehož plnění nesou odpovědnost. Někde se proto při sestavování návrhu rozpočtu schvaluje metodika – meze, ve kterých se sestavovatelé mohou pohybovat. Zpravidla se odvozuje od skutečného plnění rozpočtů v minulých letech s přihlédnutím k předpovědím makroekonomických i místně ekonomických ukazatelů, jako je vývoj meziroční inflace, hrubého domácího produktu, ale i vývoj nezaměstnanosti, vývoj mezd. Snižuje se tak riziko špatných odhadů především příjmové části. Od ní se také musí sestavování návrhu odvíjet. Vyplatí se zpravidla vycházet z plnění příjmů v minulých letech a upravit je o vlivy předpokládaných makroekonomických ukazatelů. Jejich předpovědi bývají relativně přesné a poskytují je, kromě Ministerstva financí, také banky a další finanční instituce. Příjmy z vlastní činnosti jsou opět odvozovány z jejich plnění v minulých letech, ale také z uzavřených (např. nájemních) smluv. Dotace z návrhu státního rozpočtu zveřejňuje Ministerstvo financí. Zbývají kapitálové příjmy – při jejich predikci by se mělo vycházet z minulých let, protože jsou to příjmy často jednorázové a neopakovatelné – např. z prodeje akcií a majetkových podílů (akcií energetik a plynárenských společností ve vlastnictví měst obcí), z prodeje nemovitého majetku. Je nutné vycházet ze záměrů zastupitelstva prodat konkrétní finanční majetek nebo dlouhodobý hmotný majetek (časté je užití smluv o smlouvách budoucích obsahujících také cenu).

Je-li sestaven návrh rozpočtu příjmů, sestavuje se návrh běžných výdajů. Vždy by měl mít přednost před návrhem kapitálových výdajů. Stanoví se příslušná pravidla pro předejití přetížení nároky přesahujícími příjmové možnosti. Požadavky na výdajovou stránku předkládají zpracovatelům návrhu ostatní útvary úřadu, ředitelé zřízených či založených organizací, ale i další subjekty (např. tělovýchovné jednoty působící na území obce). Důležité požadavky jsou často dány už schválenými usneseními samosprávných orgánů. Do návrhu se nesmí zapomenout zahrnout roční úroky z přijatých půjček, úvěrů, atd. Následně se k němu připočtou roční splátky jistin půjček a úvěrů a odečte se objem běžných výdajů a splátek jistin úvěrů od celkového

objemu příjmů. Je-li výsledek kladný, dostane se částka, kterou je možné použít pro sestavování návrhu kapitálových výdajů. Záleží na prioritách samosprávných orgánů, to znamená, která investice se do rozpočtu zařadí a která bude odložena. Může nastat situace, kdy se návrh rozpočtu běžných výdajů a splátek úvěrů rovná rozpočtu příjmů. Jsou-li součástí příjmů také kapitálové příjmy, není to situace optimální. Sníží se hodnota majetku. Dlouhodobě je takový postup neudržitelný. Ještě horší situace nastane, převyšuje-li rozpočet běžných výdajů a splátek úvěrů rozpočet příjmů. Znamená to, že územní samosprávný celek nemůže dostát svým zákonným povinnostem v poskytování služeb z vlastních finančních zdrojů. Situace obvykle vzniká u předlužených obcí. Jejich nepříznivý finanční vývoj předluženosti lze řešit tak, že se stanoví restriktivní opatření v běžných výdajích (zajišťují se jen nejnutnější a zákonem dané služby až do zlepšení situace), nebo se prodá nepotřebný majetek.

Sestavením návrhu (výhledu) však celý proces nekončí. Před projednáním v samosprávných orgánech by se měl návrh probírat v komisích rady, výborech zastupitelstva (minimálně ve finančním), konzultovat s ostatními útvary úřadu a vedením na něm závislých organizací. Přípomínky z těchto projednávání zpracovatel předloží samosprávnému orgánu. Jejich akceptování nebo zamítnutí je jen v pravomoci zastupitelstva. Od roku 2001 se tato povinnost zveřejnění vztahuje i na internetové stránky, kde musí obec návrh rozpočtu uveřejnit. Schvalování rozpočtu je výhradní pravomocí zastupitelstev. Je-li v něm předkládán, musí být v den zasedání známo, jakým způsobem bude schodek finančně kryt. Lze ho uhradit finančními prostředky z minulých let nebo smluvně zabezpečenou půjčkou, úvěrem, emisí komunálních obligací. Všechny tyto zdroje se souhrnně označují jako zdroje mimorozpočtové. Je-li rozpočet schválen, odbor financí a rozpočtu a ostatní útvary úřadů začnou neprodleně pracovat na podrobném rozpisu rozpočtu včetně stanovení závazných ukazatelů. Tím se řídí hospodaření obce či kraje následující rok. Není-li schválen do konce roku předcházejícího rozpočtovému, neznamená to, že se nebude mít podle čeho hospodařit. V tom případě je povinností zastupitelstva schválit tzv. **rozpočtové provizorium**. Zvyklostí je, že ho tvoří na každý kalendářní měsíc dvanáctina schváleného rozpočtu předcházejícího roku nebo dvanáctina rozpočtu upraveného předcházejícího roku

či dvanáctina skutečného plnění. Není snadné říci, která varianta je výhodnější – záleží na konkrétních podmínkách. Je zřejmé, že rozpočtovým provizoriem se obtížně financují investiční akce přecházející do následujícího roku. Z tohoto důvodu by se mělo provizoriu pokud možno vyhnout a rozpočet včas schválit. Příjmy a výdaje stanovené případným rozpočtovým provizoriem se po schválení rozpočtu stávají příjmy a výdaji rozpočtu.

5. Orgány obce

5.1. Zastupitelstvo

Zastupitelstvo obce je složeno z členů, jejichž počet se na každé volební období stanoví nejpozději do 85 dnů přede dnem voleb do zastupitelstev v obcích; pro nové tzv. **komunální volby** může být tato lhůta zkrácena nejvíce o jednu třetinu. Při stanovení počtu členů se přihlédne zejména k počtu obyvatel a velikosti územního obvodu.

Počet členů, který má být zvolen, se oznámí na úřední desce obecního úřadu nejpozději do 2 dnů po jeho stanovení. Rozhodující je počet obyvatel obce k 1. lednu roku, v němž se konají volby. Neurčí-li zastupitelstvo jinak, volí se členové podle jejich počtu v končícím volebním období. Mandát vzniká zvolením; k němuž dojde ukončením hlasování. Člen skládá na začátku prvního zasedání, jehož se po svém zvolení zúčastní, slib a jeho složení potvrdí svým podpisem. Vykonává svůj mandát osobně v souladu se slibem a není vázán žádnými příkazy. Zastupitelstvo musí svému členu, u něhož vznikem mandátu nastala neslučitelnost funkcí, umožnit, aby do tří dnů po ustavujícím zasedání učinil právní úkol směřující ke skončení pracovního poměru. Do tří měsíců pak musí předložit starostovi doklad o tom, že důvod neslučitelnosti pominul (že zanikl „neslučitelný“ pracovní poměr). Pokud tak neučiní, zastupitelstvo vysloví zánik jeho mandátu. Zánik mandátu může nastat jen z důvodů, které taxativně, tzn. vyčerpávajícím způsobem, vyjmenovává zákon³⁵. Uprázdní-li se mandát, nastupuje náhradník z kandidátní listiny téže volební strany dnem následujícím po dni, kdy k zániku došlo. Náhradník se stává členem zastupitelstva přímo ze zákona.

Základní principy voleb do zastupitelstev obcí upravuje zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a Usnesení předsednictva České

³⁵ Viz. § 55 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ze dne 6. prosince 2001, ve znění pozdějších předpisů.

národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod³⁶. V čl. 102 Ústavy ČR je stanoveno, že členové zastupitelstev jsou voleni tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, jakož i to, že funkční období zastupitelstva je čtyřleté a zákon má stanovit, za jakých podmínek se vyhlásí nové volby zastupitelstva před uplynutím jeho funkčního období. V čl. 21 Listiny základních práv a svobod je stanoveno, že občané mají právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců, volby se musí konat ve lhůtách nepřesahujících pravidelná volební období stanovená zákonem, volební právo je všeobecné a rovné a vykonává se tajným hlasováním.

Právní úprava voleb do zastupitelstev obcí je obsažena v zákoně č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí, který se vztahuje i na volby do zastupitelstva hlavního města Prahy, na které se naopak nevztahuje zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Volby do zastupitelstev obcí (stejně jako v případě krajů) vyhlašuje prezident republiky nejpozději 90 dnů před jejich konáním a toto rozhodnutí se uveřejňuje ve Sbírce zákonů. Také tyto volby se konají ve dvou dnech, kterými jsou pátek a sobota.

Právo volit do zastupitelstva obce³⁷ (tedy aktivní volební právo) má občan České republiky, který alespoň v den voleb (konají-li se volby ve dvou dnech, druhý den voleb), dosáhl věku 18 let, je v den voleb v obci přihlášen k trvalému pobytu a právo volit mu přiznává mezinárodní úmluva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena ve Sbírce mezinárodních smluv (prakticky jde nyní v podstatě jen o občany členských států EU). Členem zastupitelstva obce může být zvolen každý volič, u kterého neexistuje překážka ve výkonu volebního práva spočívající v zákonem stanoveném omezení osobní svobody z důvodu výkonu trestu odnětí svobody nebo ve zbavení způsobilosti k právním úkonům.

³⁶ Listina základních práv a svobod je deklarací základních lidských práv a svobod. Byla přijata spolu s ústavním zákonem č. 23/1991 Sb., Federálním shromážděním. Po zániku České a Slovenské Federativní Republiky byla republikována usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993. Podle Ústavy České republiky je součástí ústavního pořádku. Práva s svobody obsažené v Listině jsou přirozenoprávního původu, to znamená, že nebyly vytvořeny zákonodárcem, ale jiným způsobem (přirozené právo), což má za následek to, že není možné je zákonem zrušit nebo nadměru omezit.

³⁷ Viz. § 16 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

5.1.1. Funkce člena zastupitelstva

Funkce zastupitelstva je veřejnou funkcí. Člen nesmí být pro výkon své funkce zkrácen na právech vyplývajících z jeho pracovního nebo jiného obdobného poměru. Zákon rozlišuje členy na **uvolněné** a **neuvolněné**³⁸. Uvolněným je ten, kdo je tzv. dlouhodobě uvolněn ze svého pracovního poměru, jakož i ten, kdo před zvolením do funkce člena zastupitelstva sice v pracovním poměru nebyl, ale jeho vykonává ve stejném rozsahu jako člen dlouhodobě uvolněný. Tito členové vykonávají svoji funkci „na plný úvazek“. V zastupitelstvu se hlasuje o tom, kolik osob v něm bude pro funkci případně uvolněno a které to budou. Členům, kteří jsou pro výkon dlouhodobě uvolnění, poskytuje obec za výkon této funkce odměnu, která se vyplácí z rozpočtových prostředků. Rozumí se jí peněžitá plnění, nepovažují se za ni zejména cestovní náhrady. Odměna může být měsíční, delší nebo při skončení funkčního období.

Funkce člena zastupitelstva je neslučitelná s funkcí vykonávanou zaměstnancem této obce zařazeným do obecního úřadu, dále je neslučitelná též s funkcí vykonávanou zaměstnancem zařazeným do pověřeného obecního úřadu nebo krajského nebo finančního úřadu. Funkce člena zastupitelstva obce je však podobně jako v případě krajů neslučitelná v těchto případech pouze za podmínky, že zaměstnanec vykonává přímo státní správu vztahující se k územní působnosti příslušné obce nebo za podmínky, že jde o zaměstnance jmenovaného starostou, hejtmánem nebo radou kraje či obce.

Ostatním neuvedeným členům zastupitelstva obce ("neuvolněným členům zastupitelstva obce") rozsah doby potřebné k výkonu funkce v konkrétním případě určí obec. Náhrada mzdy, včetně pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění, se uhradí jejich zaměstnavateli. Těm, kteří nejsou v pracovním nebo jiném obdobném poměru, poskytuje obec ze svých rozpočtových prostředků náhradu výdělku ušlého v souvislosti s výkonem jejich funkce paušální částkou, jejíž výši stanoví zastupitelstvo obce vždy

³⁸ Viz. § 71 odst. 1 a odst. 4 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

na příslušný kalendářní rok. Může jim být za výkon funkce poskytnuta měsíční a další odměna. Její maximální výši stanoví prováděcí právní předpis. Měsíční odměna je peněžitě plnění poskytované měsíčně podle druhu vykonávané funkce a podle počtu obyvatel. Tvoří ji pevná složka stanovená podle druhu vykonávané funkce a příplatek podle počtu obyvatel obce. Pokud dosavadní starosta vykonává do ustavujícího zasedání zastupitelstva pravomoc, náleží mu měsíční odměna v dosavadní výši. Členovi zastupitelstva obce náleží měsíční odměna ve stejné výši. Uvolněnému a neuvolněnému členovi zastupitelstva obce, kteří vykonávali funkci starosty, za niž náleží měsíční odměna, a jimž zanikl mandát přede dnem konání voleb do zastupitelstva obce, může být tato odměna poskytována ještě po dobu 3 měsíců ode dne zániku mandátu.

Člen je povinen zúčastňovat se zasedání zastupitelstva, popřípadě jiných orgánů, je-li jejich členem, plnit úkoly, které mu jsou uloženy, hájit zájmy občanů a jednat a vystupovat tak, aby nebyla ohrožena vážnost jeho funkce. Funkce člena zastupitelstva je funkcí veřejnou a zákoník práce se v případě, kdy je tak výslovně stanoveno, vztahuje i na veřejné funkce. Konkrétně v ustanovení odpovědnosti za škodu. Člen zastupitelstva má při výkonu své funkce určitá práva a povinnosti:

- předkládat zastupitelstvu, radě, výborům a komisím návrhy na projednání,
- vznášet dotazy, připomínky a podněty na radu a její jednotlivé členy, na předsedy výborů, na statutární orgány právnických osob, jejichž zakladatelem je obec, a na vedoucí příspěvkových organizací a organizačních složek, které založila nebo zřídila; písemnou odpověď musí člen obdržet do 30 dnů,
- požadovat od zaměstnanců zařazených do obecního úřadu, jakož i od zaměstnanců právnických osob, které obec založila nebo zřídila, informace ve věcech, které souvisejí s výkonem jejich funkce; informace členovi musí být opět poskytnuta nejpozději do 30 dnů.

5.1.2. Pravomoc zastupitelstva

Pravomoc zastupitelů spočívá v tom, že rozhoduje ve věcech patřících do samostatné působnosti a je mu vyhrazeno:

- schvalovat program rozvoje obce,
- schvalovat rozpočet a závěrečný účet,
- vydávat obecně závazné vyhlášky obce,
- rozhodovat o vyhlášení místního referenda,
- navrhopvat změny katastrálních území uvnitř obce, schvalovat dohody o změně hranic obce a o slučování obcí, a další.

Není-li zřízena rada, vydává nařízení zastupitelstvo, které si může vyhradit další pravomoc v samostatné působnosti mimo pravomoci vyhrazené radě. Rozhoduje o zrušení usnesení rady, jsou-li mu předložena k rozhodnutí. Je mu dále vyhrazeno rozhodování o těchto majetkoprávních úkonech:

- nabytí a převod nemovitých věcí včetně vydání nemovitostí podle zvláštních zákonů, převod bytů a nebytových prostorů z majetku obce,
- poskytování věcných darů v hodnotě nad 20.000 Kč a peněžitých darů ve výši nad 20.000 Kč fyzické nebo právnické osobě v jednom kalendářním roce,
- poskytování dotací nad 50.000 Kč v jednotlivých případech občanským sdružením, humanitárním organizacím a jiným fyzickým nebo právnickým osobám působícím v oblasti mládeže, tělovýchovy a sportu, sociálních služeb, podpory rodin, požární ochrany, kultury, vzdělávání a vědy, zdravotnictví, protidrogových aktivit, prevence kriminality a ochrany životního prostředí, atd.

K platnému usnesení, rozhodnutí nebo volbě je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů. Nesejde-li se zastupitelstvo po dobu delší než 6 měsíců tak, aby bylo schopno se usnášet, Ministerstvo vnitra je rozpustí. Do doby, než bude zvoleno nové zastupitelstvo, popřípadě určen správce, vykonává rada svou pravomoc. Není-li zvolena, vykonává pravomoc starosta. Není-li zvolen starosta, vykonává ji jiný člen

zastupitelstva obce, který je jím pověřen. Poklesne-li počet členů o více než polovinu (tato skutečnost je důvodem pro vyhlášení nových voleb do zastupitelstva), popřípadě pod 5 a zastupitelstvo nemůže být doplněno z náhradníků, oznámí obecní úřad neprodleně tuto skutečnost krajskému úřadu. V takovém případě nemůže zastupitelstvo rozhodovat o záležitostech. Ustavující zasedání nově zvoleného svolává dosavadní starosta tak, aby se konalo do 15 dnů od vyhlášení výsledků voleb, popřípadě do 15 dnů od právní moci usnesení soudu o stížnosti proti vydání osvědčení o zvolení členem. Zastupitelstvo se schází podle potřeby, nejméně však jedenkrát za 3 měsíce. Zasedání se konají v územním obvodu obce a svolává a zpravidla i řídí je starosta, jenž je povinen svolat zasedání, požádá-li o to alespoň jedna třetina členů zastupitelstva obce nebo hejtman kraje.

Za přípravu zasedání zastupitelstva je odpovědná rada a v obcích, kde se rada obce nevolí, starosta. Před zasedáním by se měl obvykle obdržet program jednání, návrh usnesení a další související materiály (návrhy dokumentů, které mají být projednány nebo schváleny, stanoviska výborů zastupitelstva k navrhovaným otázkám, odborné posudky, atd.). Jednáním řádem také mohou obce upravit způsob diskuse k jednotlivým bodům programu. Jde zejména o způsob přihlašování se do diskuse nebo o řečnickou lhůtu k dané otázce.

Obecní úřad informuje o místě, době a navrženém programu připravovaného zasedání zastupitelstva. Informaci vyvěsí na úřední desce obecního úřadu alespoň 7 dnů před zasedáním. Zasedání je veřejné. Požádá-li na zasedání o slovo člen vlády nebo jím určený zástupce, senátor, poslanec, zástupce nebo zástupce orgánů kraje, musí mu být uděleno. Právo předkládat návrhy k zařazení na pořad jednání připravovaného zasedání mají jeho členové, rada a výbory. O průběhu zasedání se pořizuje zápis, který podepisuje starosta nebo místostarosta a určení ověřovatelé. V zápise se vždy uvede počet přítomných členů zastupitelstva obce, schválený pořad jednání zastupitelstva obce, průběh a výsledek hlasování a přijatá usnesení. Zápis, který je nutno pořídit do 10 dnů po skončení zasedání, musí být uložen na obecním úřadu k nahlédnutí.

5.1.3. Výbory zastupitelstva

Výbory mohou obce zřídit jako své iniciativní a kontrolní orgány. Svá stanoviska a návrhy předkládají výbory zastupitelstvu. Výbory nemají žádnou rozhodovací pravomoc a je proto možné, aby převažující část počtu členů tvořili občané, kteří nejsou členy zastupitelstva. Je zřizován vždy finanční a kontrolní výbor³⁹. Povinné zřízení kontrolního výboru nevylučuje, aby i ostatní výbory, včetně výboru finančního, nějakou kontrolu vykonávaly. Zatímco činnost kontrolního výboru bude mít zpravidla obecnější charakter, budou se ostatní výbory soustřeďovat vždy na „svůj“ úsek samostatné působnosti. Obec, v jejímž územním obvodu žije podle posledního sčítání lidu⁴⁰ alespoň 10 % občanů hlásících se k národnosti jiné než české, zřizuje výbor pro národnostní menšiny.

Výbor plní úkoly, kterými jej pověří zastupitelstvo. Předsedou výboru musí být vždy jeden z členů zastupitelstva. Ze své činnosti odpovídá výbor zastupitelstvu. Počet členů je vždy lichý; schází se podle potřeby. Usnesení se vyhotovuje písemně a je podepisováno předsedou. Je platné, jestliže s ním vyslovila souhlas nadpoloviční většina všech členů. Finanční a kontrolní výbory jsou nejméně tříčlenné. Jejich členy nemohou být starosta, místostarosta, tajemník obecního úřadu ani osoby zabezpečující rozpočtové a účetní práce na obecním úřadu. **Finanční výbor:**

- provádí kontrolu hospodaření s majetkem a finančními prostředky,
- plní další úkoly, jimiž jej pověřilo zastupitelstvo.

Kontrolní výbor:

- kontroluje plnění usnesení zastupitelstva a rady, je-li zřízena,

³⁹ Viz. § 117 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁰ Sčítání patří k nejstarším statistickým akcím vůbec. Na našem území se soupisy obyvatel nebo některých vybraných skupin obyvatelstva, uskutečnily již ve středověku. V historii byly prováděny především k vojenským a daňovým účelům. Zpočátku tedy zahrnovaly pouze část populace. Zdokonalení soupisů obyvatelstva u nás i v Evropě pak souviselo s nástupem absolutismu a s rozvojem státního aparátu. Rokem 1869 začíná období tzv. "moderních sčítání" vyznačujících se dodržováním hlavních zásad vytyčených mezinárodními statistickými kongresy a na podkladě konkrétní zákonné normy. Na sčítání v Rakousku-Uhersku pak navazují sčítání v době první republiky a postupně i další sčítání prováděná až do dnešní doby. Zatím poslední sčítání lidu, domů a bytů se konalo k 1. březnu 2001. Zdroj: <<http://www.czso.cz/sldb/sldb.nsf/i/home>>. [2008-07-29].

- kontroluje dodržování právních předpisů ostatními výbory a obecním úřadem na úseku samostatné působnosti,
- plní další kontrolní úkoly, jimiž jej pověřilo zastupitelstvo.

O provedené kontrole výbor pořídí zápis, který obsahuje, co bylo kontrolováno, jaké nedostatky byly zjištěny a návrhy opatření směřující k odstranění nedostatků. Zápis podepisuje člen výboru, který provedl kontrolu, a zaměstnanec, jehož činnosti se kontrola týkala. Výbor předloží zápis zastupitelstvu; k zápisu připojí vyjádření orgánu, popřípadě zaměstnanců, jejichž činnosti se kontrola týkala.

Výbory zastupitelstva jako orgány iniciativní a kontrolní nemají žádnou samostatnou rozhodovací pravomoc v oblasti samostatné působnosti obce (pochopitelně ani v oblasti působnosti přenesené) a jejich usnesení zavazují pouze tyto výbory samostatné, tedy jejich členy, nikoliv např. obecní úřad. Rozsah kontrolních oprávnění vůči třetím osobám se odvíjí od příslušného pověření (úkolů), které jim v rámci své kompetence uděluje zastupitelstvo. Výbory zastupitelstva, byť mohou kontrolovat činnost obecního úřadu, nemohou obecnímu úřadu ani jednotlivým zaměstnancům v něm zařazeným ukládat úkoly. K tomu je ze zákona oprávněno pouze zastupitelstvo nebo rada. Vztah těchto kontrolních a iniciativních orgánů k obecnímu úřadu nemá podobu nadřízenosti a podřízenosti, nýbrž spolupráce. Obecní úřad pomáhá výborům v jejich činnosti. Tato součinnost se řídí pokyny zastupitelstva ukládanými obecnímu úřadu.

5.1.4. Komise zastupitelstva

Rada může zřídit jako své iniciativní a poradní orgány komise⁴¹ – např. komise povodňová (ad hoc). Povaha jejich činnosti je obdobná jako v případě výborů s tím, že komise rady se mohou pohybovat jen v rámci zákonem stanovené působnosti rady tak, jako se výbory zastupitelstva mohou pohybovat jen v mezích zákonem stanovené

⁴¹ Viz. § 122 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

působnosti zastupitelstva. V případě komisí je třeba připomenout komisi pro výchovu a vzdělávání, kterou obec „zpravidla zřizuje“ podle zákona o státní správě a samosprávě ve školství⁴². Obec je však povinna takovou komisi zřídit vždy, je-li v ní více než pět škol. Komise je též výkonným orgánem, jestliže jí byl svěřen výkon přenesené působnosti. Předsedou může být jen osoba, která prokázala zvláštní odbornou způsobilost v oblasti komisi svěřené přenesené působnosti. Obdobně se na ni vztahují ustanovení zvláštních právních předpisů upravujících toto prokázání pro úředníky územních samosprávních celků. Komise se usnáší většinou hlasů všech svých členů. Ze své činnosti odpovědná radě; ve věcech výkonu přenesené působnosti na svěřeném úseku odpovídá starostovi.

To, co komise rady z hlediska náplně činnosti odlišuje od výborů zastupitelstva, je možnost svěřit jim výkon přenesené působnosti. Může tak učinit starosta, a to po projednání této věci s ředitelem krajského úřadu. Rozsah by měl být v příslušném rozhodnutí starosty vymezen co nejpřesněji, aby se předešlo budoucím kompetenčním sporům. Starostovi bude také komise při výkonu takto svěřené státní správy odpovědná. V čele komise, vykonávající některou z přenesených působností, musí stát osoba, která prokázala v této oblasti tzv. zvláštní odbornou způsobilost. Na její prokázání se vztahují ustanovení zákona o úřednících územních samosprávních celků.

5.2. Rada

Rada je výkonným orgánem obce v oblasti samostatné působnosti a ze své činnosti odpovídá zastupitelstvu. V oblasti přenesené působnosti jí přísluší rozhodovat, pouze stanoví-li tak zákon. Tam, kde se rada obce nevolí, vykonává její pravomoc starosta, nestanoví-li tento zákon jinak. Tvoří ji starosta, místostarosta (místostarostové) a další členové rady volení z řad členů zastupitelstva obce. Počet členů rady obce je lichý a činí nejméně 5 a nejvýše 11 členů, přičemž nesmí přesahovat jednu třetinu počtu

⁴² Viz. § 15 zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

členů zastupitelstva. Nevolí se v obcích, kde zastupitelstvo má méně než 15 členů. Je-li starosta nebo místostarosta odvolán z funkce nebo se této funkce vzdal, přestává být i členem rady. Starosta připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva a zabezpečuje plnění jeho usnesení. Zákon jí přiznává i významné rozhodovací kompetence v samostatné působnosti tím, že jí některé záležitosti přímo vyhrazuje⁴³ a že jí přiznává obecnou (zbytkovou) příslušnost pro rozhodování ostatních záležitostí, které zastupitelstvu vyhrazeny nejsou nebo které si zastupitelstvo nevyhradí.

Poklesne-li v průběhu funkčního období počet členů pod 5 a na nejbližším zasedání nebude doplněn alespoň na 5, vykonává od tohoto okamžiku její pravomoc zastupitelstvo, které může rozhodování o záležitostech svěřit zcela nebo zčásti starostovi. Poklesne-li v průběhu funkčního období počet členů zastupitelstva pod 11 a na uprázdněné mandáty nenastoupí náhradníci, končí činnost rady uplynutím třicátého dne od uprázdnění mandátů v zastupitelstvu. Funkce rady vykonává v takovém případě zastupitelstvo, které může svěřit plnění některých úkolů rady starostovi. Jestliže v průběhu funkčního období přesáhne počet členů rady jednu třetinu počtu členů zastupitelstva, aniž počet jeho členů poklesne pod 11, plní rada nadále své funkce.

Rada obce se schází ke svým schůzím podle potřeby, její schůze jsou neveřejné. Rada může k jednotlivým bodům svého jednání přizvat dalšího člena zastupitelstva a jiné osoby. Rada obce je schopna se usnášet, je-li přítomna nadpoloviční většina všech jejích členů; k platnému usnesení nebo rozhodnutí je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech jejích členů. Rada obce pořizuje ze své schůze zápis, který podepisuje starosta spolu s místostarostou nebo jiným radním. Rada připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva obce a zabezpečuje plnění jím přijatých usnesení. Je jí vyhrazeno:

- zabezpečovat hospodaření podle schváleného rozpočtu, provádět rozpočtová opatření v rozsahu stanoveném zastupitelstvem,
- plnit vůči právnickým osobám a organizačním složkám založeným nebo zřízeným zastupitelstvem obce, s výjimkou obecní policie, úkoly

⁴³ Viz. § 102 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

zakladatele nebo zřizovatele podle zvláštních předpisů, nejsou-li vyhrazeny zastupitelstvu obce,

- rozhodovat ve věcech obce jako jediného společníka obchodní společnosti,
- vydávat nařízení,
- projednávat a řešit návrhy, připomínky a podněty předložené jí členy zastupitelstva nebo komisemi rady, atd.

Rada zabezpečuje rozhodování ostatních záležitostí patřících do samostatné působnosti obce, pokud nejsou vyhrazeny zastupitelstvu nebo pokud si je zastupitelstvo nevyhradilo. V obcích, kde starosta vykonává pravomoc rady, je zastupitelstvu vyhrazeno též rozhodování v uvedených věcech. Je-li rada odvolána jako celek a není-li současně s tím zvolena nová rada, vykonává dosavadní svou pravomoc až do zvolení rady nové.

5.3. Starosta

Starosta⁴⁴ zastupuje obec navenek, což znamená, že jeho postavení lze do určité míry přirovnat k postavení statutárního orgánu právnické osoby. Z postavení nevyplývá jeho pravomoc samostatně rozhodovat o záležitostech patřících do samosprávy obce. O většině otázek samostatné působnosti rozhodují kolektivní orgány – zastupitelstvo a rada. Právní úkony, které vyžadují schválení kolektivními orgány, může provést právě jen po jejich předchozím schválení v zastupitelstvu či radě. **Primátor**⁴⁵ je v České republice označení starosty statutárního města (včetně Prahy). Na Slovensku je to označení starosty každého města. Často se v češtině tímto termínem označují i starostové řady světových velkoměst.

⁴⁴ Viz. §103 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁵ Funkce primátora byla poprvé zavedena v Praze roku 1920. Roku 1969 pak byla zavedena v Ostravě a roku 1971 v Brně. Od roku 1990 byla zavedena i v dalších městech, která se stala statutárními městy. Historicky se jednalo o prvního (staršího) purkmistra, který byl pak jakýmsi předsedou městské rady. Zpravidla měl na starosti hospodářské záležitosti města. Zdroj: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Prim%C3%A1tor>>. [2008-07-29].

Starostu a místostarostu (místostarosty) volí do funkcí zastupitelstvo z řad svých členů. Musejí být občanem České republiky. Za výkon své funkce odpovídají zastupitelstvu. Starosta jmenuje a odvolává se souhlasem ředitele krajského úřadu tajemníka obecního úřadu v souladu se zvláštním zákonem a stanoví jeho plat podle zvláštních předpisů. Bez souhlasu ředitele krajského úřadu je jmenování a odvolání tajemníka obecního úřadu neplatné. Starosta:

- odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření za uplynulý kalendářní rok,
- plní úkoly zaměstnavatele podle zvláštních předpisů, uzavírá a ukončuje pracovní poměr se zaměstnanci a stanoví jim plat podle zvláštních předpisů, pokud není v obci tajemník obecního úřadu; vedoucí odboru jmenuje, odvolává a stanoví jim plat, jen není-li zřízena rada obce,
- může požadovat po Policii České republiky spolupráci při zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku,
- odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce, a další.

Starosta svolává a zpravidla řídí zasedání zastupitelstva a rady, podepisuje spolu s ověřovateli zápis z jednání zastupitelstva a zápis z jednání rady. Chybějící podpis některého z uvedených představitelů nemá za následek neplatnost usnesení nebo vyhlášky. Jejich podpisy mají jen deklaratorní charakter, což znamená, že pouze osvědčují něco už schváleného a přijatého. Starosta ani místostarosta nemají vůči rozhodnutím zastupitelstva nebo rady právo veta. Může usnesení rady pozastavit tehdy, domnívá-li se, že odporuje zákonu nebo jinému právnímu předpisu. Hlasováním v zastupitelstvu se mu dá buď za pravdu nebo se usnesení rady zruší nebo se naopak zastupitelstvo přikloní na stranu rady a její původní usnesení potvrdí.

Je-li starosta ze své funkce odvolán⁴⁶ nebo se funkce vzdal a není-li současně zvolen nový starosta, vykonává jeho pravomoc až do zvolení starosty místostarosta, kterého určilo zastupitelstvo k zastupování starosty. Neurčilo-li zastupitelstvo obce místostarostu k zastupování starosty nebo byl-li tento místostarosta z funkce odvolán

⁴⁶ Viz. §103 odst. 6 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

nebo se funkce vzdal současně se starostou, pověří zastupitelstvo obce výkonem pravomoci starosty některého z členů zastupitelstva obce.

Starostu zastupuje místostarosta v době jeho nepřítomnosti nebo v době, kdy starosta nevykonává funkci. Zastupitelstvo jich může zvolit více a svěřit jim některé úkoly. Starosta spolu s místostarostou podepisuje právní předpisy. Pozastaví výkon usnesení rady obce, má-li za to, že je nesprávné. Věc pak předloží k rozhodnutí nejbližšímu zasedání zastupitelstva. Zašle krajskému úřadu usnesení, rozhodnutí a jiná opatření orgánů obce, jestliže o to ředitel krajského úřadu požádá. Zašle je též Ministerstvu vnitra, pokud o to Ministerstvo vnitra požádá.

Dosavadní starosta v období ode dne voleb do zastupitelstva do dne konání ustavujícího zasedání nově zvoleného zastupitelstva:

- zabezpečuje výkon přenesené působnosti v obcích, kde není tajemník obecního úřadu,
- vykonává pravomoci s výjimkou provádění rozpočtových opatření,
- přijímá prohlášení o uzavření manželství.

Jestliže zastupitelstvo nezvolí na svém ustavujícím zasedání starostu, vykonává dosavadní starosta, je-li jeho členem, pravomoc podle odst. 1 § 107 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Není-li, pověří zastupitelstvo výkonem této pravomoci některého ze svých členů. Jestliže nově zvolené zastupitelstvo nezvolí starostu do 6 měsíců ode dne ustavujícího zasedání, postupuje se podle § 98 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Starosta má právo užívat při významných příležitostech a občanských obřadech závesný odznak. Ten má uprostřed velký státní znak a po jeho obvodu je uveden název Česká republika. Rada může stanovit, ve kterých případech se tento odznak bude používat jiným členem zastupitelstva nebo tajemníkem obecního úřadu.

5.4. Kontrolní mechanismy

Ministerstvo vnitra kontroluje výkon samostatné působnosti svěřené orgánům obcí. Krajské úřady v přenesené působnosti kontrolují výkon přenesené působnosti svěřené orgánům obcí. Kontrolou se pro účely tohoto zákona rozumí činnost orgánů veřejné správy uvedených v odst. 1 a odst. 2 § 129 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, při které se zjišťuje, zda orgány obcí, městských obvodů a městských částí územně členěných statutárních měst dodržují:

- při výkonu samostatné působnosti zákony a jiné právní předpisy,
- při výkonu přenesené působnosti zákony, jiné právní předpisy a v jejich mezích též usnesení vlády, směrnice ústředních správních úřadů, jakož i opatření příslušných orgánů veřejné správy přijatá při kontrole výkonu přenesené působnosti podle § 129b odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

Kontrolu výkonu samostatné a přenesené působnosti svěřené orgánům obcí, městských obvodů a městských částí územně členěných statutárních měst provádějí pověření zaměstnanci, kterými se rozumějí:

- zaměstnanec kraje zařazený do krajského úřadu,
- zaměstnanec územně členěného statutárního města zařazený do magistrátu územně členěného statutárního města,
- zaměstnanec státu zařazený do Ministerstva vnitra⁴⁷.

5.5. Obecní úřad

Obecní úřad⁴⁸ je tvořen starostou, místostarostou (místostarosty), tajemníkem (v případě, že tato funkce je zřízena) a zaměstnanci. V čele úřadu stojí starosta a je tím

⁴⁷ Podrobněji § 129a a § 129b zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁸ Viz. § 109 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

pádem nadřízen všem zaměstnancům obce zařazeným do obecního úřadu, včetně tajemníka⁴⁹. Jeho funkce se musí povinně zřizovat v obcích, kde působí pověřený obecní úřad. Do funkce ho jmenuje a z ní odvolává starosta. Tomu je tajemník za plnění úkolů obecního úřadu v samostatné i přenesené působnosti odpovědný. Tajemník se zúčastňuje zasedání zastupitelstva a schůzí rady s hlasem poradním a nesmí vykonávat funkce v politických stranách a v politických hnutích. Pokud není v obci jeho funkce zřízena, plní zákonem svěřené úkoly starosta. Rada může zřídit pro jednotlivé úseky činnosti úřadu odbory a oddělení, v nichž jsou začleněni zaměstnanci. Obecní úřad:

- v oblasti samostatné působnosti - plní úkoly, které mu uložilo zastupitelstvo nebo rada; pomáhá výborům a komisím v jejich činnosti;
- vykonává přenesenou působnost s výjimkou věcí, které patří do působnosti jiného orgánu;
- rozhoduje o poskytování informací žadateli.

V obcích s pověřeným obecním úřadem a s rozšířenou působností se zřizuje funkce tajemníka, který je zaměstnancem obce. Tajemník obecního úřadu:

- zajišťuje výkon přenesené působnosti s výjimkou věcí, které jsou zákonem svěřeny radě nebo zvláštnímu orgánu,
- plní úkoly uložené zastupitelstvem, radou nebo starostou,
- stanoví platy všem zaměstnancům,
- plní úkoly statutárního orgánu,
- vydává spisový, skartační a pracovní řád a další vnitřní směrnice, nevydává-li je rada.

Obecní úřad zřizuje úřední desku, která je umístěna na místě veřejně přístupném zpravidla 24 hodin denně. Umisťuje se na budově, v níž má své sídlo obecní úřad.

⁴⁹ Příručka zastupitelstva člena obce. 1. vyd. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, příspěvková organizace, 2002. 180 s. ISBN 80-238-9120-0

5.5.1. Pověřený obecní úřad

Pověřený obecní úřad⁵⁰ je pro účel výkonu je označován ten obecní úřad, který vykonává v rozsahu jemu svěřeném přenesenou působnost ve správním obvodu. Obce s pověřeným obecním úřadem stanoví zvláštní zákon. Jsou to: Bechyně, Blatná, České Budějovice, Český Krumlov, Milevsko, Písek, Tábor, Trhové Sviny, Ivančice, Vyškov, Aš, Mariánské Lázně, Havlíčkův Brod, Padov, Dobříš, Příbram, Sedlčany, Votice, Rakovník, Benešov, atd⁵¹.

Neplní-li orgán svoji povinnost, rozhodne krajský úřad, že pro ni bude přenesenou působnost nebo její část vykonávat pověřený obecní úřad, do jehož správního obvodu patří. Krajský úřad zároveň rozhodne o převodu příspěvku na výkon. Při vydávání rozhodnutí se nepostupuje podle správního řádu. Zveřejní se nejméně po dobu 15 dnů na úřední desce obecního úřadu, jejíž orgán neplnil povinnosti.

Jako obecní úřad s rozšířenou působností je pro účel výkonu označován úřad, který ve svěřeném rozsahu vykonává jemu přenesenou působnost ve správním obvodu. Obce s rozšířenou působností určuje zvláštní zákon a ty, jejichž obecní úřady vykonávají přenesenou působnost ve správním obvodu jednoho krajského úřadu, mohou uzavřít veřejnoprávní smlouvu, podle níž bude úřad jedné obce s rozšířenou působností vykonávat přenesenou působnost nebo její část úřad jiné obce s rozšířenou působností, která je účastníkem veřejnoprávní smlouvy.

⁵⁰ Podrobněji § 64 - § 66b zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

⁵¹ Podrobněji ve vyhlášce Ministerstva vnitra č. 388/2002 Sb., o stanovení správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem a správních obvodů obcí s rozšířenou působností, ve znění pozdějších předpisů.

6. Zákon o územních finančních orgánech

Zákon o územních finančních orgánech⁵² obsahuje orgány státní správy, které:

- vykonávají správu daní, odvodů a záloh na tyto příjmy, včetně příslušenství, a vyměřovaných a vybíraných správních poplatků,
- spravují dotace; správou se rozumí kontrola účelové dotace, návratné finanční výpomoci, půjček a příspěvků poskytovaných ze státního rozpočtu a ze státních fondů České republiky,
- provádějí finanční revize,
- provádějí řízení o přestupcích v oboru své působnosti,
- vybírají a vymáhají odvody, poplatky, úhrady, úplaty, pokuty a penále, včetně nákladů řízení, které jsou uloženy orgány státní správy a jsou příjmem státního rozpočtu, s výjimkou pokut ukládaných obcemi a okresními úřady,
- ukládají účetním jednotkám pokuty,
- rozhodují o pravosti a výši pohledávky na daních, odvodech a dalších příjmech v konkurzním řízení,
- provádějí cenovou kontrolu,
- vykonávají další činnosti na základě zvláštních předpisů.

Revizí se rozumí právo zjišťovat u rozpočtových a příspěvkových organizací, územních samosprávných celků, okresních úřadů, státních podniků a dalších právnických osob vykonávajících právo hospodaření s majetkem státu, skutečnosti rozhodné pro stanovení jejich finančních vztahů ke státnímu rozpočtu nebo rozpočtům okresních úřadů a územních samosprávných celků. Při kontrole se zjišťuje, zda je v souladu s právními předpisy tvorba a použití fondů nebo hospodaření s prostředky rozpočtu republiky, okresních úřadů a územních samosprávných celků, pokud byly určeny na úhradu nákladů spojených s výkonem přenesené působnosti. Současně se zjišťuje, zda podle právních předpisů nevznikla povinnost zaplatit odvody a penále.

⁵² Je upraven zákonem č. 3/2006 Sb., o územních finančních orgánech.

Působnost finančních ředitelství je stanovena⁵³ a vykonávána v územním obvodu, který je řízen finančním úřadem. Ředitelství je rozpočtovou organizací, zajišťuje osobní a věcné potřeby finančních úřadů, které řídí. Za jejich činnost odpovídá ředitel, kterého jmenuje a odvolává ministr financí České republiky. V obvodu své působnosti může v odůvodněných případech pověřit provedením některých úkonů v rámci správy daní, dotací a řízení o přestupcích jiný, než místně příslušný finanční úřad. Finanční ředitelství⁵⁴:

- řídí finanční úřady,
- vykonává správu daní ve stanoveném rozsahu,
- přezkoumává rozhodnutí finančních úřadů vydaných ve správním řízení,
- provádí revize, cenovou kontrolu, řízení o přestupcích v oboru své působnosti,
- rozhoduje o pravosti a výši pohledávky na daních, odvodech a dalších jimi spravovaných příjmech v konkurzním řízení,
- zpracovává údaje získané při výkonu působnosti územních finančních orgánů ve svém územním obvodu, a další.

Finanční úřady mají vymezeny názvy, sídla a působnost. Územní působnost finančního úřadu se nemění, dojde-li k rozdělení nebo sloučení obcí. Není-li stanoveno jinak, uvedené úřady vykonávají ve vymezených územních obvodech působnost s výjimkou kontroly výkonu správy poplatků, jenž jsou příjmem státního rozpočtu, jsou-li k jejich správě věcně příslušné jiné orgány. Finanční úřady dále provádějí:

- správu dotací,
- kontroly výkonu správy poplatků,
- výběr a vymáhání odvodů, poplatků, úhrad, úplat, pokut a penále, včetně nákladů řízení, které jsou uloženy jinými orgány státní správy a jsou příjmem státního rozpočtu.

⁵³ Viz. zákonem č. 3/2006 Sb., o územních finančních orgánech.

⁵⁴ Podrobněji § 9 zákona č. 3/2006 Sb., o územních finančních orgánech.

Pracovníci územních finančních orgánů, kteří plní úkoly při výkonu působnosti a používají přitom svěřených pravomocí, nesmějí výdělečně provádět kontrolní, daňovou a účetní poradenskou či podobnou činnost pro daňové subjekty a příjemce dotací. Zároveň nesmí být auditory, revizory účtů, statutárními orgány nebo jejich členy, členy dozorčích nebo správních rad, prokuristy, likvidátory a správci konkurzních podstat, vyrovnacími a zvláštními správci⁵⁵.

Finanční úřady jsou k nalezení v různých městech celé naší republiky. Např. v Sedlčanech vykonává finanční úřad působnost pro obce Dublovice, Jesenice, Klučenice, Kňovice, Kosova Hora, Krásná Hora nad Vltavou, Křepenice, Milešov, Nalžovice, Nedrahovice, Nechvalice, Osečany, Petrovice, Počepice, Prosenická Lhota, Příčovy, Radíč, Sedlčany, Svatý Jan, Štětkovice, Vysoký Chlumec.

⁵⁵ Viz. § 13 zákona č. 3/2006 Sb., o územních finančních orgánech.

7. EU

7.1. Partnerství, zahraniční spolupráce

Obce, města, regiony mohou snadno sdílet a vyměňovat si své zkušenosti, prosazovat své zájmy v evropském a světovém kontextu. K tomu využívají příslušných evropských organizací. Především existuje Rada evropských měst (municipalit) a regionů CEMR⁵⁶ a její pracovní skupiny jsou lobbistickou organizací k prosazování místních regionálních zájmů v evropských institucích. Výborně slouží i ke vzájemné výměně informací. Naše obce mohou využívat např. projektu LOGON⁵⁷ soustřeďujícího praktické zkušenosti z rozšiřování EU. Všechny dokumenty tohoto programu jsou k dispozici v pražské kanceláři Svazu měst a obcí ČR. Ten se jako člen CEMR podílí na práci jeho pracovních skupin věnujících se životnímu prostředí a rozvoji informací.

Orgány místní a regionální správy oficiálně zastupuje Výbor regionů – konzultativní orgán EU. Byl vytvořen na základě Maastrichtské smlouvy, má sídlo v Bruselu a jeho členy tvoří 317 reprezentantů regionů Evropské unie (po přijetí Bulharska a Rumunska jich bude 344). Členové výboru jsou např. starostové měst, zástupci krajů apod. Členy vybírá Rada Evropské unie na funkční období čtyř let. Smlouva z Nice požaduje, aby členové výboru byli do budoucna voleni obyvateli jednotlivých regionů (ne dosazováni Radou) a aby dostali větší politickou zodpovědnost⁵⁸. Evropská rada a Evropská komise musejí s výborem konzultovat všechny otázky odpovědnosti samospráv. Typickými oblastmi konzultací jsou regionální a sociální politika, životní prostředí, zaměstnanost, doprava, vzdělání

⁵⁶ Council of European Municipalities and Regions. Zdroj: <http://www.ccre.org/presentation_en.htm>. [2008-07-29].

⁵⁷ Projekt LOGON se zaměřuje na vybudování evropské sítě samospráv "Evropská unie zítřka". Jde zejména o rozvoj spolupráce mezi asociacemi samospráv členských států a nových členských států. Hlavními cíli projektu jsou posilování postavení asociací místních samospráv, výměna zkušeností týkajících se měst a zavádění strukturálních politik Evropské unie. Dalšími cíli jsou zintenzivnění trans-evropské spolupráce mezi městy, výměna zkušeností se správou měst, zvyšování efektivity ve využívání strukturálních fondů, vyrovnávání sociálních, kulturních a politických rozdílů, podpora stabilní a efektivní struktur místních samospráv a jejich reprezentací a posilování místních samospráv a jejich asociací v přístupujících zemích. Zdroj: <<http://www.smocr.cz/jak-pokracuje-projekt-logon-.aspx>>. [2008-07-29].

⁵⁸ Committee of the Regions. Zdroj: <http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%BDbor_region%C5%AF>. [2008-07-29].

a mládež, kultura a zdravotnictví. Ze členů CoR⁵⁹ se utvořila kontaktní skupina, která buduje vztahy s reprezentanty místních a regionálních samospráv kandidátských zemí. Dlouhou spolupráci má Výbor regionů s představiteli České republiky, které v počátcích reprezentoval náš Svaz měst a obcí. V Polsku a České republice byly zřízeny tzv. Společné konzultativní výbory, ve kterých působí zástupci obcí, měst a regionů společně se členy CoR. Zaměřují se přednostně na problémy spojené se vstupem do EU.

Příklad: Před několika desítkami let se v Evropě hromadně rušily regionální železniční tratě. Výbor regionů se věnoval negativním dopadům tohoto jevu a nápravným programům právě v době, kdy se u nás vedla ostrá diskuse o plošném omezování provozu na podobných tratích. Díky účasti českých zástupců na jednáních CoR bylo možné argumentů proti plošnému omezování využít i v naší republice při jednáních mezi Svazem měst a obcí a Ministerstvem dopravy a spojů.

Důležitý je také Kongres orgánů místní a regionální správy Rady Evropy. Jako poradní orgán Rady Evropy pomáhá novým členským státům vytvářet efektivní místní a regionální správu. Není jen orgánem poradním Rady ministrů a Parlamentu Rady Evropy v otázkách místní a regionální správy, ale současně slouží k výměně zkušeností z praxe samospráv. Počty zástupců určuje stejný klíč pro jednotlivé země jako v Parlamentním shromáždění. Naše členy deleguje ministr vnitra. CLRAE⁶⁰ má stálý výbor a dvě komory – místních orgánů a regionů. Jako pracovní skupiny ustavil čtyři statutární výbory. Jedním z nejznámějších výsledků práce je tzv. Evropská charta místní samosprávy.

Příklad: Čeští zástupci kromě monitorování situace v jednotlivých členských státech odhadují i česká stanoviska. Mediálně je známá Matiční ulice v Ústí nad Labem. Město Brno využilo spolupráce s CLRAE k vytvoření vlastního projektu pro spolupráci s romskou menšinou. Některé materiály vypracované CLRAE slouží i při jednání

⁵⁹ Poradní orgán EU – Výboru regionů EU (Committee of the Regions, CoR). Zdroj: <<http://www.europeum.org/dispatch.php?aid=434>>. [2008-07-29].

⁶⁰ Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe – CLRAE.

s vládou a Parlamentem v naší republice. Kromě zmíněné Evropské charty místní samosprávy jsou při našich diskusích o změnách zákonů inspirativní také analytické studie o fungování samosprávných orgánů v různých zemích. Stejně tak se využívají srovnávací studie o financování samosprávy v jednotlivých členských státech.

Kromě zastoupení našich místních a regionálních správ a jejich asociací v mezinárodních organizacích je samozřejmě velmi přínosné partnerství mezi jednotlivými obcemi, městy a regiony. Po roce 1989 začaly mnohé naše obce navazovat s obcemi v zemích Evropy a světa do té doby nemyslitelné kontakty. Uplatňují se výměny mezi žáky škol, sportovními a kulturními institucemi nebo pracovníky radnic. Vzrostly osobní kontakty mezi občany našich a partnerských obcí. Leckde společné projekty řeší problémy v kompetenci samosprávy, např. ve školství, odpadovém hospodářství nebo sociálních záležitostech.

Příklad: Nejvíce kontaktů obcí a měst je s příhraničními sousedy, zvláště s rakouskými a německými. Velmi početné jsou partnerské vztahy, tzv. twinningy⁶¹, s kolegy v Nizozemí, ale existují příklady dobré spolupráce i ve vzdálenějších zemích, např. ve Skandinávii nebo dokonce ve Spojených státech či Japonsku.

Naše samosprávné kraje začaly po svém vzniku navazovat spolupráci s regiony jiných států. Rozvíjela se přitom většinou spolupráce započatá mezi regiony a sdruženími našich obcí, zvláště v příhraničních oblastech. Uzavírání písemných smluv mezi obcemi a kraji různých států upravuje § 55 zákona č. 120/200 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, a § 28 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Zvláštním typem spolupráce podle speciálních pravidel je vytváření tzv. euroregionů v příhraničních oblastech. O podporu

⁶¹ Přehled o stovkách twinningů lze najít v kanceláři Svazu měst a obcí. Tam také mohou zájemci o spolupráci získat informace o možných finančních zdrojích na podporu spolupráce se zeměmi EU a kontakty na obce a města Evropy, které hledají partnery. Twinningem se rozumí taková forma spolupráce, kdy členský stát EU poskytuje prostřednictvím vyslání svých odborníků expertízu / know-how jiné zemi. Tato spolupráce je realizována na základě twinningové smlouvy. První twinningové projekty v rámci předstupního programu Phare EK vyhlásila v roce 1998 v souvislosti s procesem rozšíření EU. Zdroj: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_twinning_programy_23943.html>. [2008-07-30].

přeshraniční spolupráce včetně finančních nástrojů z fondu PHARE-CBC se stará Ministerstvo pro místní rozvoj našeho státu.

7.2. Finanční orgány

Evropská centrální banka (ECB) byla založena 30. června 1998. Počínaje lednem 1999 převzala zodpovědnost za zavádění evropské měnové politiky tak, jak byla určena Evropským systémem centrálních bank (ESCB). Co se praktických otázek týká, rozhodující orgány ECB (Rada guvernérů a Výkonný výbor) spravují Evropský systém centrálních bank, jehož úkolem je spravovat oběživo, provádět operace se zahraničními měnami, držet a spravovat oficiální devizové rezervy členských států podporovat hladké fungování platebních systémů. ECB převzala kompetence od svého předchůdce Evropského měnového institutu (EMI). Smlouva z Nice, přijatá v prosinci 2000, sice neznamenal změnu ve složení řídicích orgánů, ale přinesla možnost měnit pravidla rozhodování. Ke každé změně je zapotřebí jednomyslného rozhodnutí Evropské rady, které musí pak být v členských státech ratifikováno.

Evropská investiční banka (EIB) poskytuje jako finanční instituce EU dlouhodobé investiční úvěry podporující vyvážený hospodářský vývoj a integraci EU. EIB je flexibilní a nákladově efektivní zdroj financí, jejíž roční objem půjček dosahuje 26 miliard EUR a činí z ní největší mezinárodní úvěrovou instituci světa. V rámci EU poskytuje půjčky na projekty, které splňují alespoň jedno z následujících kritérií:

- posílení hospodářského rozvoje ve znevýhodněných regionech,
- zkvalitnění transevropských dopravních telekomunikačních a energetických sítí,
- posílení mezinárodní konkurenceschopnosti průmyslu a jeho integrace evropské úrovni a podpora malých a středních podniků,

- ochrana životního prostředí a kvality života, podpora městského rozvoje ochrana architektonického dědictví EU,
- zabezpečení zásobování energiemi,
- rozšíření a modernizace infrastruktury v oblasti zdravotnictví a školství, pomoc při obnově městských oblastí a podpora zaměstnanosti.

EIB provádí u každého investičního projektu přísné vyhodnocení, v němž nejen hodnotí jeho konzistentnost (slučitelnost) s politikou EU, ale prověřuje i jeho hospodářské a ekologické zdůvodnění a jeho finanční a technickou realizovatelnost. Není bankou, do které občané ukládají úspory. Je však institucí, která milionům lidí vyplácí dividendu ve formě kvalitního života. Hlavní úlohou je podpora regionálního rozvoje a dvě třetiny z celkového objemu půjček jsou poskytovány na produktivní investice v regionech, které zaostávají ebo je čeká průmyslový pokles. Přímý užitek úvěrové činnosti pro občany představuje vznik nových podniků, více pracovních příležitostí, lepší komunikace a zlepšená ochrana životního prostředí. Půjčky nejsou přidělovány podle systému kvót. Jsou podmíněny zásadními prioritami EU a poptávkou ekonomických subjektů. Financování regionálního rozvoje Evropskou investiční bankou jde často ruku v ruce s granty ze Strukturálních fondů a z Kohezního fondu EU. Vzájemná provázanost půjček a grantů je zajištěna spoluprací s Evropskou komisí. EIB se tak účastní přípravy a realizace programů strukturálních podpor. Přiděluje velké množství svých finančních prostředků znevýhodněným regionům a doplňuje tak úsilí členských států a EU při podpoře vyváženého hospodářského rozvoje. Projekty podpořené půjčkami jsou zatíženy nejmenší možnou úrokovou sazbou. Zásady při vlastním vypůjčování mají také za cíl připravit půdu pro rozsáhlý a likvidní kapitálový trh eura podobně, jako podporovaly ECU na počátku 80. let, a tím i důvěru finančních trhů v jednotnou měnu.

Evropská investiční banka založená podle Římské smlouvy je finanční institucí Evropského společenství. Má za úkol podporovat hospodářskou integraci a sociální soudržnost a tím přispívat k vyváženému rozvoji Společenství. Akcionáři jsou jednotlivé členské státy EU. Banku spravuje Rada guvernérů, která se skládá

z 25 ministrů financí. EIB má právní subjektivitu a je finančně nezávislá. Zajišťuje dlouhodobé financování praktických projektů, které mají zaručenou realizovatelnost z hlediska hospodářského, technického, ekologického i finančního. V zásadě poskytuje úvěry z prostředků, které si sama půjčuje na finančních trzích. Mimo těchto prostředků ještě disponuje vlastním kmenovým kapitálem.

8. Praktický příklad – obec Petrovice u Sedlčan

Obec Petrovice u Sedlčan se nachází v Katastrálním území Petrovice u Sedlčan (okres Příbram); 719889⁶². Viz. obrázek 1 v přílohách.

Petrovice vznikly v listopadu po roce 1990 spolu s dalšími osmnácti obcemi, které se potom již neměnily. Jmenovitě to jsou: Brod, Kojetín, Krchov, Kuní, Kuníček, Lhota Vilasova, Lhota Žemličkova, Mašov, Mezihoří, Obděnice, Ohrada, Porešín, Radejšín, Radešice, Rybníček, Skoupý, Týnčany, Zahradka. Tyto obce existovaly již před rokem 1990.

Statistické údaje o obci Petrovice jsou uvedeny v přílohách v tabulce 3. Obec funguje dle zákona č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení), z dne 4. září 1990, ve znění pozdějších předpisů. Pravidelně se volí se počet zastupitelů – původně jich bylo 9, až do roku 1998. Od téhož data po volbách má zastupitelstvo 15 členů – to proto, aby v obci mohla fungovat Rada obce, jenž zahrnuje 5 členů – povinně starostu a místostarostu. Další 3 členové pocházejí ze zastupitelstva a zároveň jsou jím i voleni. Neexistuje přímá volba starosty obce – tzn. občan si svého starostu nemůže zvolit ve volbách přímo, ale volí jej obecní zastupitelstvo. Starostou může být muž i žena – v tomto existuje rovnoprávnost. Ve volbách jsou zastoupeny jednotlivé strany a podle mandátu se zástupci či lidé z těchto stran dostávají do zastupitelstva. Příkladem je občan, který ve volbách obdržel 360 hlasů a do obecního zastupitelstva se nedostal, naproti tomu občan strany s vyšším mandátem se získanými 116 hlasy z voleb se do obecního zastupitelstva dostal. Obecní zastupitelstvo si stanoví program rozvoje – vždy minimálně na 1 období (lze i na více období dopředu). Maximálně však na 4 volební období. Následně si nové zastupitelstvo, které má možnost změny, určí své vlastní priority. Stanovují se ústní, posléze i písemnou formou. Jsou určeny priority, které chce obec řešit – např. výstavba domů a bytů, kanalizace, komunikace, atd.

⁶² Zdroj: <<http://nahlizeniidokn.cuzk.cz/VyberKatastr.aspx>>. [2008-07-29].

Od roku 1995 jsou Petrovice členem Sdružení obcí Sedlčanska. Zájmové Sdružení obcí Sedlčanska bylo založeno dne 20. září 1995 ustavující členskou schůzí v Sedlčanech. 23 obcí pravého břehu Vltavy, východní části okresu Příbram, se spojilo za účelem sociálního a ekonomického rozvoje přirozeného mikroregionu středního Povltaví. Pro funkčnost sdružení byly přijaty základní atributy jako jsou zakladatelská smlouva, statut, stanovy, registrace, jednací řád, atd. Činnost sdružení je dosud směřována do hlavních problémových okruhů jako rozvoj ekonomického potenciálu a podnikatelských aktivit, problematika školství, zdravotnictví a sociální péče, rozvoj turismu a cestovního ruchu, ochrana a tvorba životního prostředí, doprava i dopravní obslužnost v regionu a rozvoj technické infrastruktury. Bez zapojení všech členů sdružení a jejich aktivního přístupu nelze jinak očekávat zájem a konkrétní výsledky⁶³. Jednotlivé sdružené obce jsou: Dublovice, Jesenice, Kamýk nad Vltavou, Klučenice, Kňovice, Kosova Hora, Krásná Hora, Křepeňice, Milešov, Nalžovice, Nedrahovice, Nechvalice, Osečany, Petrovice, Počepice, Prosenická Lhota, Příčovy, Radič, Sedlčany, Solenice, Svatý Ján, Štětkovice, Vysoký Chlumeč. Sdružení existuje hlavně kvůli dopravní obslužnosti, udržení či zřízení skládky odpadu, která je nyní v Kosově Hoře. Na stejném místě je možnost jejího rozšíření – během 5 let. Obec každoročně přispívá na skládku odpadu. Každý rok se také sestavuje plán rozvoje, kterým se po schválení zastupitelstva obec řídí.

Příjmy obce (Vyúčtování 2007 – příjmy viz. tabulka 4 v přílohách) – z drtivé většiny pochází z daňových příjmů. Obec dostává v plné výši daň z nemovitostí, kterou ovšem vybírá Finanční úřad v Sedlčanech – Petrovice se vejdou do 910.000 Kč. Tento příjem není přerozdělován. Dalším příjmem je daň z přidané hodnoty, který již je přerozdělován z finančního úřadu – v případě Petrovic se jedná o 20,59 %. Přerozdělení zpět na obce se počítá dle koeficientu, který je určen stálým počtem obyvatel. Platí, že čím větší obec, tím větší koeficient (velikostní kategorie obce podle zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů) a tudíž i více peněz. Petrovice mají koeficient 0.5881⁶⁴. Nutno podotknout, že některé obce mají

⁶³ Podrobněji: <<http://www.sedlcansko.cz/sdruzeni-obci-sedlcanska/o-sdruzeni>>. [2008-07-29].

⁶⁴ Zdroj: <<http://www.regionsservis.cz/database-mest-a-obci/obec/1395-petrovice>>. [2008-07-30].

za desetinnou čárkou i tři nuly a až poté nenulové číslo. Jinými příjmy jsou: daň z příjmů právnických osob, daň z příjmů fyzických osob (OSVČ), daň ze závislé činnosti (zaměstnanci), atd. Další příjmy obce pocházejí z nájmu z bytů (obec Petrovice vlastní cca 25 bytů), z pozemků, z poplatků z hrobů (z čehož se financuje např. vývoz odpadu, atd.), z poplatků ze psa, ze správních poplatků – ověřování podpisů, povolení, atd. Na větší akce jsou nutné dotace – kupříkladu oprava střechy petrovického zámku stála 560.000 Kč, z čehož obec obdržela 200.000 Kč jako dotaci. Největší dotace v poslední době obdržela obec na výstavbu nové školy a kanalizace.

V objektu bývalé školy na petrovickém náměstí je vystaveno 11 nových bytů – část byla financována z ministerstva pro místní rozvoj (MMR). V budově funguje i informační středisko. Byl realizován projekt s cyklotrasami, včetně značení a odpočívadel.

Největší výdaje petrovické obce (viz. Vyúčtování 2007 – výdaje – tabulka 5) jdou např. na školu, školku, opravy silnic (Petrovice vlastní 33 km vlastních komunikací – 1 km opravy, baleného povrchu, stojí 1.000.000 Kč), svícení, atd. Petrovice mají ve vlastnictví cca 140 ha lesů, což vyžaduje náklady na vysazování, údržbu, atd. Toto vykompenzuje těžba, tudíž je držba lesů mírně zisková. Petrovická škola a školka mají právní subjektivitu – výdaje na ně stojí obec ročně cca 1.357.000 Kč. Vyúčtování 2007 – výdaje viz. tabulka 5 v přílohách. Obecní rozpočet je cca 20.000.000 Kč za rok, z toho 5.000.000 Kč činí dotace. Obec, která má zvláštní statut, má sestavit daňové přiznání obce, ale peněžní částky z něj se neodvádí. Částky je ovšem nutné vyúčtovat - jsou zahrnuty do výnosů a potom hned do příjmů. V případě hospodářské činnosti by byla obec nucena peněžní částky z daňového přiznání odvádět. V přílohách v tabulce 6 je uveden závěrečný účet za rok 2007. Příklad vybraných bilancí obce Petrovice je uveden v tabulce 7 v přílohách. Graf příjmů a výdajů se nachází pod obrázkem 2 v přílohách.

V areálu petrovického úřadu se nachází Matriční úřad (zahrnuje i obec Nechvalice) a Stavební úřad (má na starosti obce Vysoký Chlumec, Nechvalice,

Jesenice, Nedrahovice a Počepice). Další výdaje jdou na komunální odpad (povinné známky na popelnice).

Obec Petrovice vydává i vyhlášky - např. o životním prostředí, o místních poplatcích, požárním řádu, hřbitovním řádu, atd. Vyhláška má obecně nižší právní hodnotu než zákon a nesmí ho nijak měnit či upravovat. V tabulce 8 v přílohách se nachází příklad obecně závazné vyhlášky.

Existence EU na Petrovice dle slov paní Marie Křížové, bývalé starostky obce, dopadla dost – hlavně z hygienického hlediska – musely se opravit a přizpůsobit normám např. hospody, jídelna ve škole, studny. Obec má ve vlastnictví 2 hospody (Kuní a Obděnice), kde bylo nutné vyhovět požadavkům hygieny – hlavně v sociálních zařízeních. Dále má obec ve vlastnictví školu a školku, i když, jak již bylo zmíněno, tato zařízení mají vlastní právní subjektivitu. Výhoda EU je, že poskytla na projekt cyklotrasy dotaci a nyní je možné cestování po EU bez pasů. Např. ve Francii neexistují samostatné obce. Jako nejmenší tam jsou obce velikosti města Sedlčany s počtem obyvatel kolem 8 000 občanů a katastrální výměrou 3 647 ha. Větší obce mají své právníky – v Petrovích pomáhá paní Kloudová.

Roku 2002 získaly Petrovice diplom za obec roku. Umístily se na prvním místě v kraji a na druhém místě v republice. Za toto ohodnocení obdržely odměnu ve výši 900.000 Kč. V obci fungují ochotníci, hasiči (10 hasičských sborů), sokolové, myslivci. Nově byly zřízené kapličky s elektrickým ovládáním zvonění, což se patřičně odrazilo ve výdajích obce. V letošním roce obec Petrovice zvítězila v krajském kole soutěže VESNICE ROKU 2008 a získala zlatou stuhu.

9. Závěr

Samosprávné orgány mají v České republice rozsáhlé pravomoci. Tato skutečnost ale s sebou přináší i velkou odpovědnost. V České republice je v kolem 6 254⁶⁵ samosprávných obcí, z nichž celá řada má i poměrně rozsáhlou přenesenou působnost ze státu. O finančních prostředcích, které protékají finančními orgány územní samosprávy – jde o více než 250 mld. korun ročně – rozhoduje téměř 63 tisíc zastupitelů v obcích a další stovky zastupitelů na úrovních krajů. Má-li být toto rozhodování odpovědné, musí být i profesionální, a to i ze strany volených zastupitelů. Optimální by bylo, kdyby i o finančních tocích rozhodovali kvalifikovaní členové zastupitelstev obcí či krajů a ve zvýšené míře využívali znalostí kvalifikovaných odborníků v poradních orgánech. Je žádoucí docílit situace, kdyby se i u nás stalo pravidlem, že je prestižní záležitostí vysoce kvalifikovaných odborníků pracovat v těchto poradních orgánech.

Je velice důležité, aby příjmy rozpočtu přesahovaly výdaje a obec tak měla dostatek finančních prostředků. Převyšuje-li rozpočet běžných výdajů a splátek úvěrů rozpočet příjmů, není to pro obec moc dobré. Znamená to, že územní samosprávný celek nemůže dostát svým zákonným povinnostem v poskytování služeb z vlastních finančních zdrojů. Situace obvykle vzniká u předlužených obcí. Řešením jejich nepříznivého finančního vývoje předluženosti je stanovení restriktivních opatření v běžných výdajích nebo se prodání nepotřebného majetku.

Vypracování bakalářské práce bylo pro mne přínosné v mnoha ohledech. Získala jsem přehled o fungování obcí, především o jejich finančních orgánech, dále mi uvedené téma poskytlo teoretické znalosti o nástrojích a způsobech zasahování EU do samosprávných orgánů v ČR a v neposlední řadě se seznámit s praktickým „životem“ jedné reálně existující obce Petrovice u Sedlčan v okrese Příbram - kdy, proč a jak vznikla; způsoby jejího fungování, nakládání s finančními prostředky.)

⁶⁵ Podle sčítání obyvatel k 1.1.2002 existuje v České republice 6 254 obcí. <<http://www.sweb.cz/obce/#nej>>. [2008-07-31].

Domnívám se, že na základě získaných informací a poznatků v průběhu sestavování bakalářské práce a podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, na kterém se usnesl Parlament České republiky, je obec v našem státě, základním kamenem výkonu samosprávy a do značné míry i výkonu státní správy, bez jejichž správné činnosti by nebylo možné provádět žádnou státní správu.

10. Summary

In the project I discuss the issue of the authority of financial control of the community – connections and confrontation with EU. The pursuit of clarify the question: “What is the community?”, “Which authorities does it have?”, “How is its way to wield a region of the independent field of activity and in the region of the delegate sphere?” The target of the project is to make the activity of the authority clearly, let us say to specify the authorizations of the authority of financial control of the community. The community is a ground of the state. The constitution of the Czech Republic characterizes the community like a fundamental area of a citizen association which has right to self-government. Each part of the Czech Republic territory is inseparable from some districts of the community. The law number 128/2000 of statute-book, about the community (community establishment) in the wording of late directive gives wide choice of unite, to establish the confederation. In the Czech Republic, like in another states in European Union, creates each individual community the fellowships wickedly its interests. The communities have tasks in a region of the independent field of activity and in the region of the delegate sphere. The practical invoking of laws and regulations are not without the serious troubles. The communities have to meet the requirements according to the instructions from above. Strictly speaking they have not an option to influence retrospectively and determine to form of the legislation. Because the state is one and only, it can gives a definition about its interests wickedly its conceptions. To the contrary is countless numbers of communities in the Czech Republic. The disparateness of the component interests of constituent communities is thus understandable. The independent authorities have a big power (authority) in the Czech Republic. This reality brings with itself the humungous responsibility. In the Czech Republic is about 6 254 communities. About financial resources which are leak through the financial authority of territorial autonomy – it is about 250 milliards Czech crowns per a year – make decisions the members of the community and region.

11. Literární přehled

1. Knihy

Při psaní této bakalářské práce jsem čerpala zejména z níže uvedené literatury:

BRŮNA, M. *Veřejná správa (se zaměřením na obce a kraje)*. 2. vyd. Praha: Institut pro místní správu Praha, 2006. 86 s. ISBN 80-86976-09-2

MATRASOVÁ, E. a ŠLAUF, V. *Obecní zřízení*. 2. vyd. Praha: Institut pro místní správu Praha, 2003. 59 s. ISBN 80-7273-088-6

PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vyd. Praha: Management Press, 2004. 375s. ISBN 80-7261-086-4

Příručka zastupitelstva člena obce. 1. vyd. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, příspěvková organizace, 2002. 180 s. ISBN 80-238-9120-0

VEDRAL, J. *Obecné principy organizace a činnosti veřejné správy*. 1. vyd. Praha: Institut pro místní správu Praha, 2006. 95 s. ISBN 80-86976-06-8

Zákony V/2004. Poradce, s. r. o. Český Těšín: 2004. 496 s.

Zákon č. 3/2006 Sb., o územních finančních orgánech.

Zákon o obcích (obecní zřízení) č. 169/2008 Sb., ze dne 23. dubna 2008, kterým se mění účinnost kterým se mění zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 234/2006 Sb., zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů.

2. Internetové zdroje

Využívala jsem i nalezených materiálů na následujících internetových stránkách.

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Petrovice_%28okres_P%C5%99%C3%ADbram%29>.

[2008-07-29].

<http://ec.europa.eu/ceskarepublika/index_cs.htm>. [2008-07-29].

<<http://nahlizenidokn.cuzk.cz/Mapa.aspx?typ=KU&id=719889>>. [2008-07-29].

<<http://obcan.ecn.cz/index.shtml?w=u&x=143690>>. [2008-07-29].

<http://www.ccre.org/presentation_en.htm>. [2008-07-29].

<http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=434>. [2008-07-29].

<<http://www.mesta.obce.cz/>>. [2008-07-29].

<<http://www.mvcr.cz/>>. [2008-07-29].

<<http://www.mzv.cz/>>. [2008-07-29].

<<http://www.petrovice-obec.cz>>. [2008-07-29].

<<http://www.regionservis.cz/databaze-mest-a-obci/obec/1395-petrovice>>. [2008-07-30].

<<http://www.sagit.cz/pages/zakony.asp?id=3&typ=r&refresh=yes>>. [2008-07-31].

<<http://www.sedlcansko.cz/sdruzeni-obci-sedlcanska/o-sdruzeni>>. [2008-07-29].

<<http://www.smocr.cz/jak-pokracuje-projekt-logon-.aspx>>. [2008-07-29].

<http://www.sydos.cz/cs/rocenka-2004/rocenka/htm_cz/kap272.htm>. [2008-07-29].

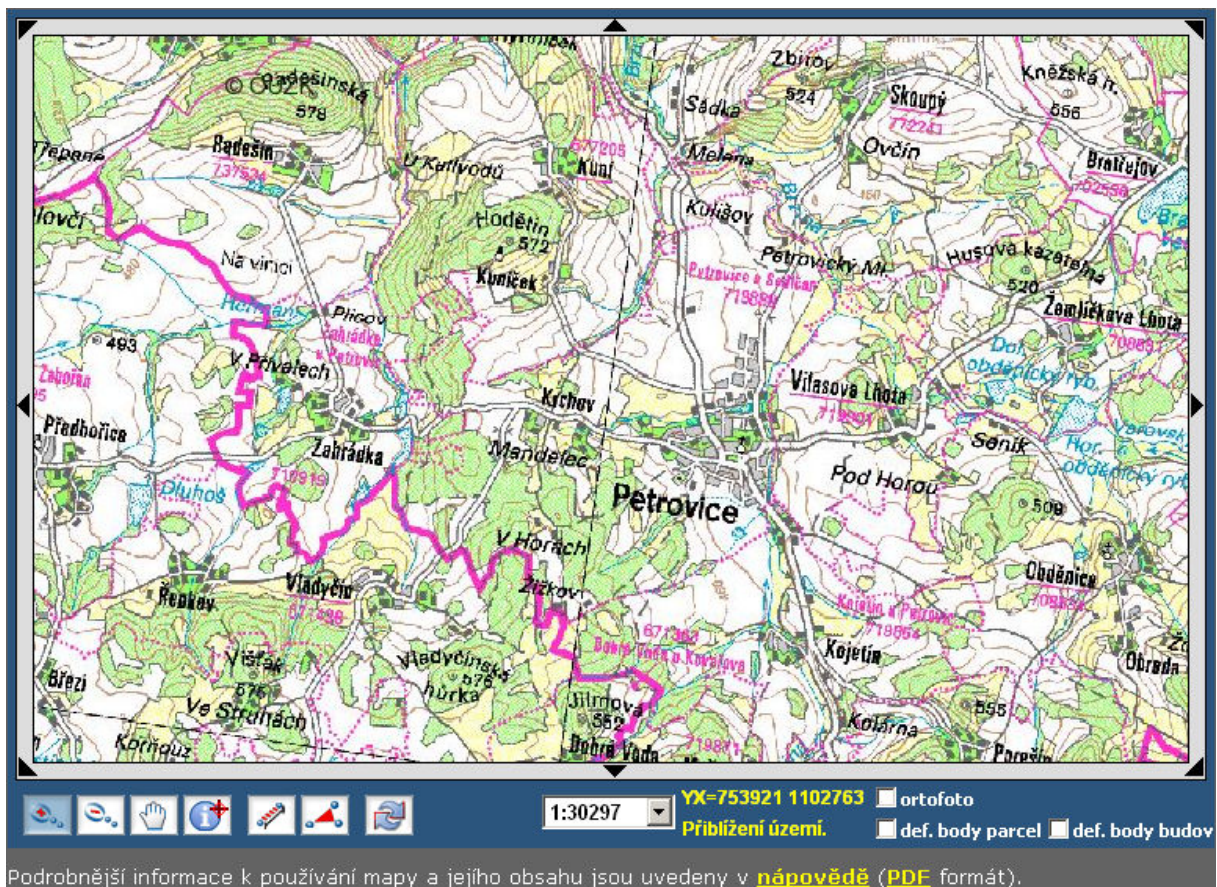
<<http://voderady.cz/historie.htm>>. [2008-07-31].

Seznam příloh

Obrázek 1	Mapa z katastru nemovitostí
Obrázek 2	Graf příjmů a výdajů obce Petrovice
Tabulka 1	Základní schéma druhové struktury příjmů
Tabulka 2	Základní schéma druhové struktury výdajů
Tabulka 3	Statistické údaje
Tabulka 4	Vyúčtování 2007 – příjmy
Tabulka 5	Vyúčtování 2007 – výdaje
Tabulka 6	Závěrečný účet 2007
Tabulka 7	Příklad vybraných bilancí obce Petrovice
Tabulka 8	1/2008 změna vyhl. 5/2006 o poplatku za TKO
Tabulka 9	Počet obcí v regionech ČR

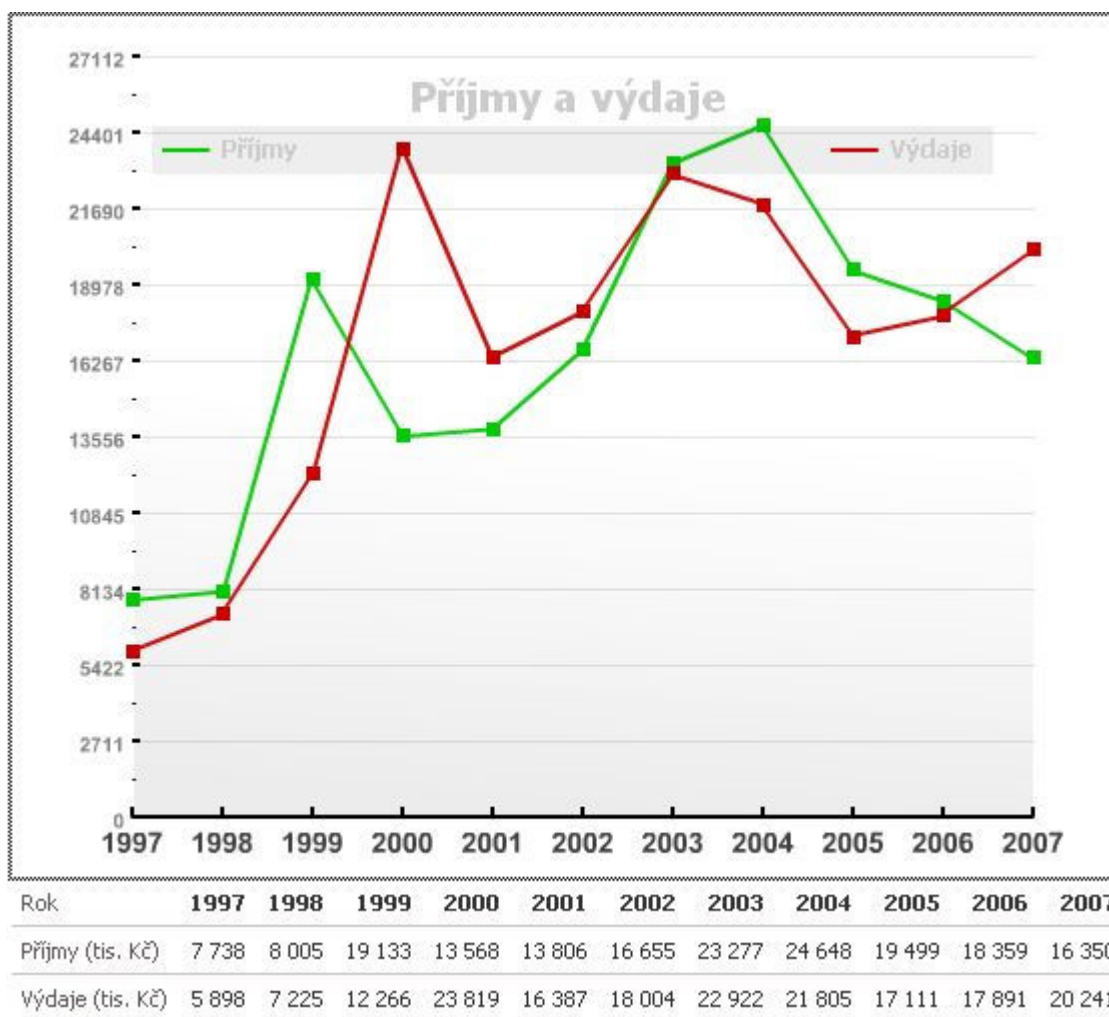
Přílohy

Obrázek 1: Mapa z katastru nemovitostí

Zdroj: <<http://nahliznidokn.cuzk.cz/Mapa.aspx?typ=KU&id=719889>>. [2008-07-29].

Obrázek 2: Graf příjmů a výdajů obce Petrovice

Zdroj: <<http://www.regionservis.cz/databaze-mest-a-obci/obec/1395-petrovice>>. [2008-07-30].

Tabulka 1: Základní schéma druhové struktury příjmů

Příjmy				
Přijaté dotace		Vlastní příjmy		
		Běžné		Kapitálové
Kapitálové	Běžné	Nedaňové	Daňové	
Od rozpočtů centrální úrovně	Přijaté splátky půjček	Příjmy z vlastní činnosti, odvody zřízených organizací, příjmy z organizací	Daně z příjmu, zisku a kapitálových výnosů	Příjmy z prodeje dlouhodobého majetku
	Od rozpočtů centrální úrovně		Vnitřní daně ze zboží a služeb	
Od rozpočtů území úrovně	Od rozpočtů území úrovně		Daně a poplatky z vybraných činností	
		Úroky, dividendy, kursové	Daně z mezinárodního obchodu a transakcí	
			Majetkové daně	Příjmy z prodeje akcií a majetkových podílů
Z vlastních fondů	Z vlastních fondů	Přijaté sankce a vratky	Pojistné SZ a zdravotní	
	Ze zahraničí	Příjmy z neinvestičního prodeje	Ostatní daňové příjmy	

Zdroj: *Průručka zastupitelstva člena obce*. 1. vyd. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, příspěvková organizace, 2002. 180 s. ISBN 80-238-9120-0

Tabulka 2: Základní schéma druhové struktury výdajů

Výdaje					
Kapitálové			Běžné		
Investiční půjčky	Investiční transfery	Investiční výdaje	Neinvestiční půjčky	Neinvestiční transfery	Neinvestiční výdaje
(ve stejném členění jako neinvestiční transfery)	(ve stejném členění jako neinvestiční transfery)	Investiční nákupy	(ve stejném členění jako neinvestiční transfery)	Podnikům a obecně prospěšným organizacím	Platby za provedenou práci(mzdy, OOV a další)
				Některé další platby	Povinné pojistné placené zaměstnavatelem
		Nákup akcií a majetkových podílů		Vlastním fondům	Nákup zboží a služeb
				Obyvatelstvu	Úroky, kursové ztráty
				Do zahraničí	Poskytnuté zálohy a výdaje související s neinvestičními výdaji

Zdroj: *Průručka zastupitelstva člena obce*. 1. vyd. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, příspěvková organizace, 2002. 180 s. ISBN 80-238-9120-0

Tabulka 3: Statistické údaje

Petrovice (okres Příbram)	
Obec Petrovice se nachází v okrese Příbram, kraj Středočeský. Ke dni 3. 7. 2006 zde žilo 1371 obyvatel.	
	
Kostel v obci	
Status:	obec
NUTS 5 (obec):	CZ020B 541044
Kraj (NUTS 3):	Středočeský (CZ020)
Okres (NUTS 4):	Příbram (CZ020B)
Obec s rozšířenou působností:	Sedlčany
Pověřená obec:	
Historická země:	Čechy
Katastrální výměra:	39,01 km ²
Počet obyvatel:	1371 (3. 7. 2006)
Zeměpisná šířka:	49° 33' 20''
Zeměpisná délka:	14° 20' 5''
Nadmořská výška:	450 m
PSC:	262 55 až 264 01
Základní sídelní jednotky:	16
Místní části:	18
Katastrální území:	13
Adresa obecního úřadu:	Petrovice 26 26255 Petrovice u Sedlčan
Starosta / starostka:	Petr Štěpánek
Oficiální web:	http://www.petrovice-obec.cz
E-mail:	ou.petrovice@volny.cz

Zdroj: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Petrovice_\(okres_Příbram\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Petrovice_(okres_Příbram))>. [2008-07-30].

Tabulka 4: Vyúčtování 2007 – příjmy

Vyúčtování rozpočtu obce za rok 2007		
PŘÍJMY (v tis. Kč)		
Věcná položka	Rozpočet	Skutečnost
Počáteční stav finančních prostředků na běžném účtu k 1. 1. 2007	385,7	385700
Daň z příjmu FO – podnikání	565	560231
Daň z příjmu FO – závislá činnost	2.12	2118962
Daň z příjmu právnických osob	2.525	2491734
Daň z přidané hodnoty	3.8	3772069
Daň z nemovitostí	910	904884
Dotace na správu	805814	805814
Dotace na péči o lesy	0	
Poplatek ze psů	20	19250
Správní poplatky	170	161640
Hřbitovní poplatky	15	13775
Poplatky z veřejného prostranství	30	27970
Poplatky ze vstupného	0	
Poplatky z ubytovací kapacity	8	6656
Nájemné z bytů včetně služeb	600	572689
Nájemné od organizací z nebytových prostor	200	178703
Poplatky z těžby Agir	330	329803
Příjmy z těžby lesů	1.7	1698606
Prodej pozemků (po odečtu daně z prodeje)	60	58160
Odvoz TKO	812	805495
Nájem z pozemků	40	35422
Kurt	28	27710
Úroky	45	43943
Veřejně prospěšné práce od Úřadu práce	281951	281951
Tržby z rozhledny	33	32735
Knihovna (poplatky)	13	11981
Příjem z prodeje knih a kazet	25	23640
Nájemné od AQUA	26	26000
Příjem ze splátek půjček občanům – FRB	650	532171
Poplatek za znečištění ovzduší	4	4000
Vodné Obděnice	25	24145
Dotace na opravu Kapličky u svatých	40	40000
Daň z příjmu obce za rok 2006	132	131737
Poplatky za výherní automaty	67	66704
Výtěžek z provozu automatů	14	13149
Dotace na hasiče	26591	26591

Petrovické hudební jaro	2,3	2300
Dotace na úroky z úvěru	57037	57037
Dotace z POV na opravu komunikace od Jarošů k nové hasičské zbrojnici v Petrovicích	121	121000
Povolenky na lov ryb v Trubáčku	7,2	7200
Příjem z dividend	0,3	0,300
Příjem ze služeb na Informačním středisku	2	1960
odvody za vynětí ze ZPF	12	0,370
Investiční úvěr	1.5	1500000
Úvěr na zámek	6	6000000
Dotace 2 byty Obděnice – bude v roce 2008	0	
Příjmy z prodeje DHIM	5	5000
Dar ČS a.s. – likvidace škod po orkánu Kiryll	135	135000
Dotace na Dětské hřiště Petrovice	0	
Dar Volejbalového klubu na zeleň	0,5	0,500
Prodej bytu	130	130000
Příspěvek na žáka	24	23846
Vratka – Doprava 99	7,1	7020
Vánoční koncert	1,5	1480
Czech POINT	50	50000
Vratka – zasíťování parcel	20	19322
FRB – příjem z prodeje bytu	65	62800
Dotace Středočeského kraje za Vesnici roku	71	71000
CELKEM PŘÍJMY	24.717,993	24.430,120

Schvalováno v ZO dne: 9. 4. 2008

Zdroj:

<http://mesta.obce.cz/scripts/vismo/_obce/zobraz_dok.asp?u=11988&id_org=11988&id_ktg=6194&archiv=0>. [2008-07-29].

Tabulka 5: Vyúčtování 2007 – výdaje

Vyúčtování rozpočtu obce za rok 2007		
Výdaje (v tis. Kč)		
Věcná položka	Rozpočet	Skutečnost
Správa - věcné a osobní výdaje celkem	3.36	3289261
Splátka úvěru na kanalizaci	792	788400
Úroky z úvěru na kanalizaci (vlastní prostředky + dotace z POV)	257	163661
Údržba komunikace + opravy	430	426604
Zimní údržba komunik. včetně posypu	80	46312
Bytové hospodářství	245	240357
Projekty (ČOV, kanalizace)	247	227624
Zajištění náhrady dodávky vody Radešín	38	37122
Péče o lesy	500	490069
Dopravní obslužnost	56	51618
Základní škola – provoz	1.047	1047000
Mateřská škola – provoz	310	310000
Školní jídelna – provoz	300	300000
Veřejné osvětlení celkem	260	257983
Příspěvek do Sdružení obcí Sedlčanska	75	68800
Hasiči	212	211397
Dotace Spolku divadelních ochotníků	30	30000
Likvidace komunálního odpadu	909	898803
Knihovna	200	196100
Sbor pro občanské záležitosti (jubilea, vítání občánků, pohřby)	39	38199
Zeleň včetně nákladů na travní sekačky	120	114333
Pojištění majetku obce	103	102355
Veřejně prospěšní pracovníci (mzdy, odvody, ochrana prostředí)	570	568362
Příspěvek SK Petrovice	70	70000
Příspěvek Klubu důchodců Petrovice	5	5000
Nákup pozemků	130	124453
Provoz kurtu	39	37056
Den matek v Krásné Hoře	9	8817
Výměna dopravních značek na obecních komunikacích	11	10736
Hřbitov Petrovice a Obděnice	31	28482
Příspěvek Charitě Nový Knín na DPS	132	132000
Výdaje na provoz rozhledny	1,5	1500
Veřejné osvětlení - zásahy RZ	0	
Péče o ryby v obecních rybnících	7	2719
Odměna podkladním ZŠ a MŠ	3	3000
Natahování hodin v Petrovicích a v Obděnicích	7	6000

Elektřina na zvonění v kapličkách a zvoničkách	6	4963
Údržba hřiště	1	1000
Elektřina v nebytových prostorech (DPS, státní hasičská zbrojnice Petrovice, kostelní zeď, vodotrysk)	50	49190
Příspěvek na pojízdnou prodejnu	29	29000
Řešení průjezdu v průmyslové zóně	30	28737
Informační středisko – mzdy a provoz	97	95698
Půjčky z FRB občanům a obci	120	118242
Řešení cesty v Radešíně	10	1785
Oprava kapličky u Svatých (celkové náklady)	55	55000
PD na rekonstrukci sportovního zařízení (kabiny) + TDI	75	52787
Oprava hřbitovní zdi v Obděnicích	0	
Stavba sportovního zařízení u hřiště	2.23	2230000
Splátka leasingu na osobní auto	84	83355
Rozvoz obědů	105	101694
Nájemné ze zámku	84	83867
Příspěvek do sdružení Doprava 99	1	1000
Studie alternativního vytápění v ZŠ	10	10000
Příspěvek SRPDŠ na dětský karneval	1,5	1500
Rozbory vody v Kuní, Obděnice	15	12565
Příspěvek na obědy zaměstnancům	20	17654
Příspěvek do MAS a Svazu měst a obcí	29	28630
Daň z příjmu za obec - rok 2006 (průběžná položka)	132	131737
Petrovické hudební jaro	2	1910
Vodovod Obděnice - provoz	20	17819
Splácení půjčky do FRB	134	133382
Oprava komínů na č. p. 64 v Petrovicích	54	53390
Splátka provozního úvěru	800	800000
Změna vytápění bytu u ZŠ	132	131864
Nákup zámku	6.343	6342570
2 bytové jednotky Obděnice	63	63000
Obraz sv. Anny na Kuníčku – repase	5	5000
Tombola ples Sdružení obcí Sedlčanska	2	2000
Dar sdružení Stéblo o.s.	2	2000
příspěvek na výstavu Týněčanský kras	4	4000
Příspěvek na žáka – Obec Kamýk	3,2	3155
Zvonění v kostele a osvětlení kostela Obděnice	17	13708
Jezdecké závody	5	5000
Dětské hřiště Petrovice	51	50341
Příspěvek ZUŠ Sedlčany	7	6068
Vratka dotací a sociálních dávek	2,23	2230
Oprava schodů v hasičárně	20	17787
Kalendáře + novoročenky	4	1246
Kulturní a společenské akce	10	5313

Rozbory vody – průzkum	10	10000
Nákup objektu bývalé pekárny	450	450000
Údržba a oprava nebytových prostor	25	25000
Kompostárna Petrovice	100	99569
Vánoční koncert v kostele	4	2624
Nový kotel na OÚ	121	120498
Czech POINT	52	51305
FRB – odvod z prodeje bytu	65	62800
Projektová dokumentace na úpravnu vody	48	47600
Vyrovnání rozpočtu (rezerva)	2.352,563	
Celkové výdaje	24.717,993	22003706

Schvalováno v ZO dne: 9. 4. 2008

Zdroj:

<http://mesta.obce.cz/scripts/vismo/_obce/zobraz_dok.asp?u=11988&id_org=11988&id_ktg=6194&archiv=0>. [2008-07-29].

Tabulka 6: Závěrečný účet 2007

<u>Závěrečný účet obce Petrovice za rok 2007</u>	
<i>Obec Petrovice v roce 2007 hospodařila s následujícím výsledkem (v Kč):</i>	
Celkové příjmy včetně poč.stavu fin.prostř.k 1.1.2007	24.410.798,59
Celkové příjmy bez poč.stavu fin.prostř. k 1.1.2007	24.025.098,59
Celkové výdaje	22.003.706,37
Saldo včet.poč.stavu fin.prostř.k 1.1.2007	2.407.092,22
Saldo bez počáteč.stavu fin.prostř. k 1.1.2007	2.021.392,22
Splátky úvěrů (jistiny) - v roce 2007 činily	788.400,--
Splátky úroků z úvěrů v roce 2007 činily	163.661,40
Splátka provozního úvěru	800.000,-
Zůstatek úvěrů na kanalizaci u ČS k 31.12.2007	1.681.220,-
Zůstatek úvěru na dostavbu sport.kabin k 31.12.2007	1.500.000,-
Zůstatek úvěru na nákup zámku k 31.12.2007	6.000.000,-
Zůstatek na běžném účtu u ČS k 31.12.2007	1.904.411,51
Zůstatek na účtu Fondu rozvoje bydlení k 31.12.2007	1.357.867,07
Zůstatek na účtu pro opravy vodov. a kanaliz.k 31.12.2007	109.000,-
Obec Petrovice neměla v roce 2007 vytvořen fond rezerv a rozvoje ani sociální fond.	
Fond rozvoje bydlení v roce 2007:	
- stav k 31.12.2007:	1.357.867,07 Kč
- půjčky z fondu činily:	118.242,-Kč
- splátky do fondu činily:	473.030,70 Kč
- úroky z půjček do fondu činily:	59.140,20 Kč
- dluhy obyvatel a obce činily:	758.092,10 Kč
Obec Petrovice je zřizovatelem dvou příspěvkových organizací a to ZŠ Petrovice	
a MŠ Petrovice, jejichž hospodaření bylo následující:	
<u>ZŠ Petrovice</u> – celkové příjmy 8.418.557,28	
- celkové výdaje	8.337.269,15
- dary činily	71.398,-
rozdíl mezi příjmy a výdaji činí 9.890,13 byl rozdělen dle rozhodnutí	
zastupitelstva obce tak, že celých 9.890,13 bylo dáno do rezervního fondu	
<u>MŠ Petrovice</u> - celkové příjmy 1.752.358,70	
- celkové výdaje	1.739.354,79
- dary činily	1.449,60
rozdíl mezi příjmy a výdaji činí 11.554,31Kč , byl rozdělen dle rozhodnutí	
zastupitelstva obce tak, že celých 11.554,31 Kč bylo dáno do rezervního	
fondu.	
Finační vypořádání dotací, poskytnutých prostřednictvím kraje pro Obec Petrovice za rok	
2007, bylo dne 21.1.2008 provedeno obcí dle pokynů Krajského úřadu Středočeského	
kraje. Finanční prostředky jednotlivých dotací byly vyčerpány.	
Výrok auditora o výsledcích přezkoumání hospodaření a účetní závěrky za rok 2007	
vyhotovený dne 10.3.2008 zněl bez výhrad.	

V Petrovicích dne 8.4.2008
Štěpánek Petr
starosta obce
Vyvěšeno: 10.4.2008
Sejmuto:

Zdroj:

<http://mesta.obce.cz/scripts/vismo/_obce/zobraz_dok.asp?u=11988&id_org=11988&id_ktg=6194&archiv=0>. [2008-07-29].

Tabulka 7: Příklad vybraných bilancí obce Petrovice

<u>Bilance za rok 2007</u>	
I. Daňové příjmy:	11 023,19 tis. Kč
II. Nedaňové příjmy (po konsolidaci):	3 654,68 tis. Kč
III. Kapitálové příjmy:	188,16 tis. Kč
IV. Přijaté dotace:	1 484,26 tis. Kč
Příjmy celkem (po konsolidaci):	16 350,29 tis. Kč
I. Běžné výdaje:	10 286,94 tis. Kč
II. Kapitálové výdaje (po konsolidaci):	9 953,63 tis. Kč
Výdaje celkem (po konsolidaci):	20 240,57 tis. Kč
Saldo příjmů a výdajů (po konsolidaci):	-3 890,28 tis. Kč
<u>Bilance za rok 2006</u>	
I. Daňové příjmy:	9 922,16 tis. Kč
II. Nedaňové příjmy (po konsolidaci):	1 970,57 tis. Kč
III. Kapitálové příjmy:	407,01 tis. Kč
IV. Přijaté dotace:	6 058,91 tis. Kč
Příjmy celkem (po konsolidaci):	18 358,65 tis. Kč
I. Běžné výdaje:	10 289,4 tis. Kč
II. Kapitálové výdaje (po konsolidaci):	7 601,88 tis. Kč
Výdaje celkem (po konsolidaci):	17 891,28 tis. Kč
Saldo příjmů a výdajů (po konsolidaci):	467,37 tis. Kč
<u>Bilance za rok 1998</u>	
I. Daňové příjmy:	4 680,06 tis. Kč
II. Nedaňové příjmy (po konsolidaci):	2 111,87 tis. Kč
III. Kapitálové příjmy:	34,5 tis. Kč
IV. Přijaté dotace:	1 178,18 tis. Kč
Příjmy celkem (po konsolidaci):	8 004,61 tis. Kč
I. Běžné výdaje:	6 882,98 tis. Kč
II. Kapitálové výdaje (po konsolidaci):	341,74 tis. Kč
Výdaje celkem (po konsolidaci):	7 224,72 tis. Kč
Saldo příjmů a výdajů (po konsolidaci):	779,89 tis. Kč
<u>Bilance za rok 1997</u>	
I. Daňové příjmy:	4 505,19 tis. Kč
II. Nedaňové příjmy (po konsolidaci):	1 375,87 tis. Kč
III. Kapitálové příjmy:	24,67 tis. Kč
IV. Přijaté dotace:	1 832,75 tis. Kč
Příjmy celkem (po konsolidaci):	7 738,48 tis. Kč
I. Běžné výdaje:	4 826,29 tis. Kč
II. Kapitálové výdaje (po konsolidaci):	1 072,04 tis. Kč
Výdaje celkem (po konsolidaci):	5 898,33 tis. Kč
Saldo příjmů a výdajů (po konsolidaci):	1 840,15 tis. Kč

Zdroj: <<http://www.regionservis.cz/databaze-mest-a-obci/obec/1395-petrovice>>. [2008-07-30].

Tabulka 8: 1/2008 změna vyhl. 5/2006 o poplatku za TKO

Obecně závazná vyhláška obce Petrovice č.1/2008	
Kterou se mění vyhláška č. 5/2006 o místním poplatku za systém shromažďování, sběru, přepravy	
a odstraňování komunálních odpadů na území obce Petrovice	
Zastupitelstvo obce Petrovice se na svém zasedání dne 28.dubna 2008, usnesením č. 8 usneslo vydat v souladu	
s ustanovením § 10, písm. d) a § 84 odst.2 písm. i) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) a v souladu	
s ustanovením § 14 zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů stanoví, tuto	
obecně závaznou vyhlášku:	
Mění se znění následujících článků obecně závazné vyhlášky č. 5/2006:	
Článek 5	
Splatnost	
2) Poplatek pro poplatníka podle čl. 2 , písm. b) (této vyhlášky) je splatný jednorázově, nejpozději	
do 30.června příslušného kalendářního roku.	
Článek 7	
Nebude-li poplatek zaplacen včas nebo ve správné výši, vyměří správce poplatku vždy poplatek platebním výměrem	
a může zvýšit včas nezaplacený poplatek až o 100 %. Vyměřený poplatek se zaokrouhluje na celé koruny nahoru.	
Tato vyhláška nabývá účinnosti dne 15.5.2008	
V Petrovicích dne 29.dubna 2008	
Vlasta Roubíková	Petr Štěpánek
<i>zástupce starosty obce</i>	<i>starosta obce</i>
Tato obecně závazná vyhláška byla vyvěšena na úřední desce Obecního úřadu v Petrovicích	
Vyvěšeno dne : 29.4.2008	
Sejmuto dne :	

Zdroj:

<http://mesta.obce.cz/scripts/vismo/_obce/zobraz_dok.asp?u=11988&id_org=11988&id_ktg=6194&archiv=0>. [2008-07-29].

Tabulka 9: Počet obcí v regionech ČR

	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Hl.m. Praha	1	1	1	1	1	1
Středočeský kraj	1,148	1,148	1,148	1,148	1,146	1,146
Jihočeský kraj	623	623	623	623	623	623
Plzeňský kraj	505	505	506	503	501	501
Karlovarský kraj	131	132	132	132	132	132
Ústecký kraj	352	354	354	354	354	354
Liberecký kraj	216	216	216	216	216	216
Královéhradecký kraj	448	448	448	448	448	448
Pardubický kraj	450	453	453	453	452	452
Vysočina	730	730	730	729	729	729
Jihomoravský kraj	644	647	647	647	647	647
Olomoucký kraj	390	393	394	394	394	394
Zlínský kraj	297	300	304	304	304	304
Moravskoslezský kraj	297	301	302	302	302	302
Celkem ČR	6,232	6,251	6,258	6,254	6,249	6,249

Zdroj: <http://www.cdv.cz/rocenka2004/rocenka/htm_cz/kap272.htm>. [2008-07-29].